

**Lokalna razvojna strategija LAG-a Mura-Drava
za razdoblje 2023. – 2027.**

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Podmjera 19.1. „Pripremna pomoć“ – provedba tipa operacije

19.1.1. » Pripremna pomoć“

Potpoma lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER
(CLLD – Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)«

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014.-2020.

Udio sufinanciranja: 90% EU, 10% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

Kratice korištene u tekstu

APPRRR – Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

CLLD – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice

DZS – Državni zavod za statistiku

EU – Europska unija

GPK – Gradsko komunalno poduzeće

HARKOM - Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti

HE – hidroelektrana

HGK – Hrvatska gospodarska komora

HOK – Hrvatska obrtnička komora

KKŽ – Koprivničko-križevačka županija

LAG – lokalna akcijska grupa

LEADER – franc. Liaison Entre Actions de Developpement de l'Economie Rurale

LRS – lokalna razvojna strategija

NN – Narodne novine

OIE – obnovljivi izvori energije

OPG – obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

POP – područje očuvanja značajno za ptice

POVS – područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove

RH – Republika Hrvatska

UNESCO – Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu

ZPP – Zajednička poljoprivredna politika EU-a

SP ZPP Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike RH 2023. – 2027.

SADRŽAJ

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS.....	6
1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a	6
1.1.1. Područje LAG-a	6
Slika 1: Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u	7
Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske	8
Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u	9
1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a	10
1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a	11
1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština	11
Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a	12
1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a	14
Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a.....	15
Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a.....	16
1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	17
Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	18
1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a	19
Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a	20
1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a	21
Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja.....	23
Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	23
Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	24
Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a.....	24
Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a	25
Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a.....	25
Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a	26
Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a.....	26
Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a.....	27
Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a	28
Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a	28
1.3. Demografske značajke LAG područja	29
Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a	30
Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a	30
2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.	31

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata.....	31
3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS	33
3.1. Opis partnerstva	33
Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a).....	34
Tablica 21: Skupština LAG-a - tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS.....	34
Tablica 22: Upravi odbor - tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju.....	34
3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS.....	35
Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS.....	35
4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA	36
4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize	36
Tablica 24: SWOT analiza LAG-a	36
5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS	40
5.1. Prikaz potreba LAG područja	40
Tablica 25: Potrebe LAG područja	40
5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS.....	42
Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS.....	42
5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje.....	44
Tablica 27: Intervencije u LRS.....	44
Tablica 28: Projekti suradnje	45
Tablica 29: Opis intervencija	45
5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima	58
5.5. Usklađenost LRS sa ZPP	59
Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP	59
6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS.....	60
6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS.....	60
Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS.....	61
6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS	61
Tablica 32: Plan pokazatelja provedbe LRS – pokazatelji outputa (ostvarenja).....	63
7. FINACIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS	65
7.1. Finacijski plan provedbe LRS	65
Tablica 33: Finacijski plan provedbe LRS	65
7.2. Akcijski plan provedbe LRS.....	66
Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS	66
8. PRILOZI.....	67

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS

1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a

1.2.1.1.1. Područje LAG-a

LAG Mura-Drava obuhvaća 7 općina i jedan grad u Međimurskoj županiji (općine Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Kotoriba, Orehovica, Sveta Marija i Grad Prelog) te općinu Legrad u Koprivničko-križevačkoj županiji. Prema podacima iz Popisa stanovništva 2021. na području LAG-a živi 25.832 stanovnika s prosječnom gustoćom naseljenosti od 89,7 st./km². LAG obuhvaća površinu od 287,94 km². Područje LAG-a sa sjevera i juga omeđuju rijeke Mura i Drava, koje mu daju specifična prirodna i zemljopisna obilježja. One mu određuju sam naziv, oblik, reljef i prirodne karakteristike. LAG graniči s Mađarskom, a vrlo blizu su i Slovenija i Austrija. Na Slici 1. prikazane su granice navedenih jedinica lokalne samouprave u Međimurskoj i Koprivničko-križevačkoj županiji s pripadajućim naseljima, tj. područje LAG-a Mura-Drava.

Općinu Donja Dubrava čini samo naselje Donja Dubrava, u kojem na površini 19,1 km² živi 1.658 stanovnika. Smještena je u kutu međimurskog trokuta na samoj rijeci Dravi, blizu ušća Mure. Donja Dubrava bila je poznata kao snažno obrtničko središte, a i danas u općini djeluje osamdesetak poduzetnika i obrtnika.

Općina Donji Kraljevec smještena je u središnjem dijelu Međimurske županije. Čine je mjesta Donji Hrašćan, Donji Kraljevec, Donji Pustakovec, Hodošan, Palinovec i Sveti Juraj u Trnju. Na 36 km² žive 4.043 stanovnika. Općinu karakterizira snažno poduzetništvo te visoka zaposlenost. U općini djeluje i Centar dr. Rudolfa Steinera, svjetski poznatog znanstvenika, oca biodinamičke poljoprivrede.

Općina Donji Vidovec sastoji se od istoimenog naselja. Smještena je u istočnom dijelu Međimurske županije. Na površini od 13,64 km² živi 1.197 stanovnika. Donji Vidovec je prema pisanim dokumentima najstarije naselje u Međimurju (prvi put se spominje 1226. g.). Razvoj općine ide u smjeru obrtništva, trgovine i turizma. U Općini Donji Vidovec nalazi se i sjedište LAG-a.

Općina Goričan smještena je u istočnom dijelu Međimurske županije na površini od 21,5 km². U sastavu općine je samo naselje Goričan. Prema popisu iz 2021. godine općina ima 2.343 stanovnika. Iskopavanja u samom mjestu i na okolnim lokalitetima potvrdila su intenzivan život na ovom području već u željeznom dobu. Danas stanovništvo Goričana pretežito radi u poljoprivredi, industriji i građevinarstvu.

Općinu Kotoriba čini istoimeno naselje smješteno u krajnjem istočnom dijelu Međimurske županije. Prostire se na površini od 26,58 km² i ima 2.938 stanovnika. Kroz Kotoribu prolazi prva željeznička pruga izgrađena 1860. godine. Općina ima razvijeno mikro i malo poduzetništvo, osobito u području metalnih djelatnosti te razvijenu poljoprivrednu proizvodnju.

Općina Legrad smještena je u sjevernom dijelu Koprivničko-križevačke županije. U sastavu ima naselja Antolovec, Kutnjak, Legrad, Mali Otok, Selnica Podravska, Veliki Otok, i Zablatje. Na površini od 62,62 km² živi 1.916 stanovnika. Na području općine nalazi se i ušće Mure u Dravu. Poljoprivreda je najvažnija gospodarska djelatnost u općini.

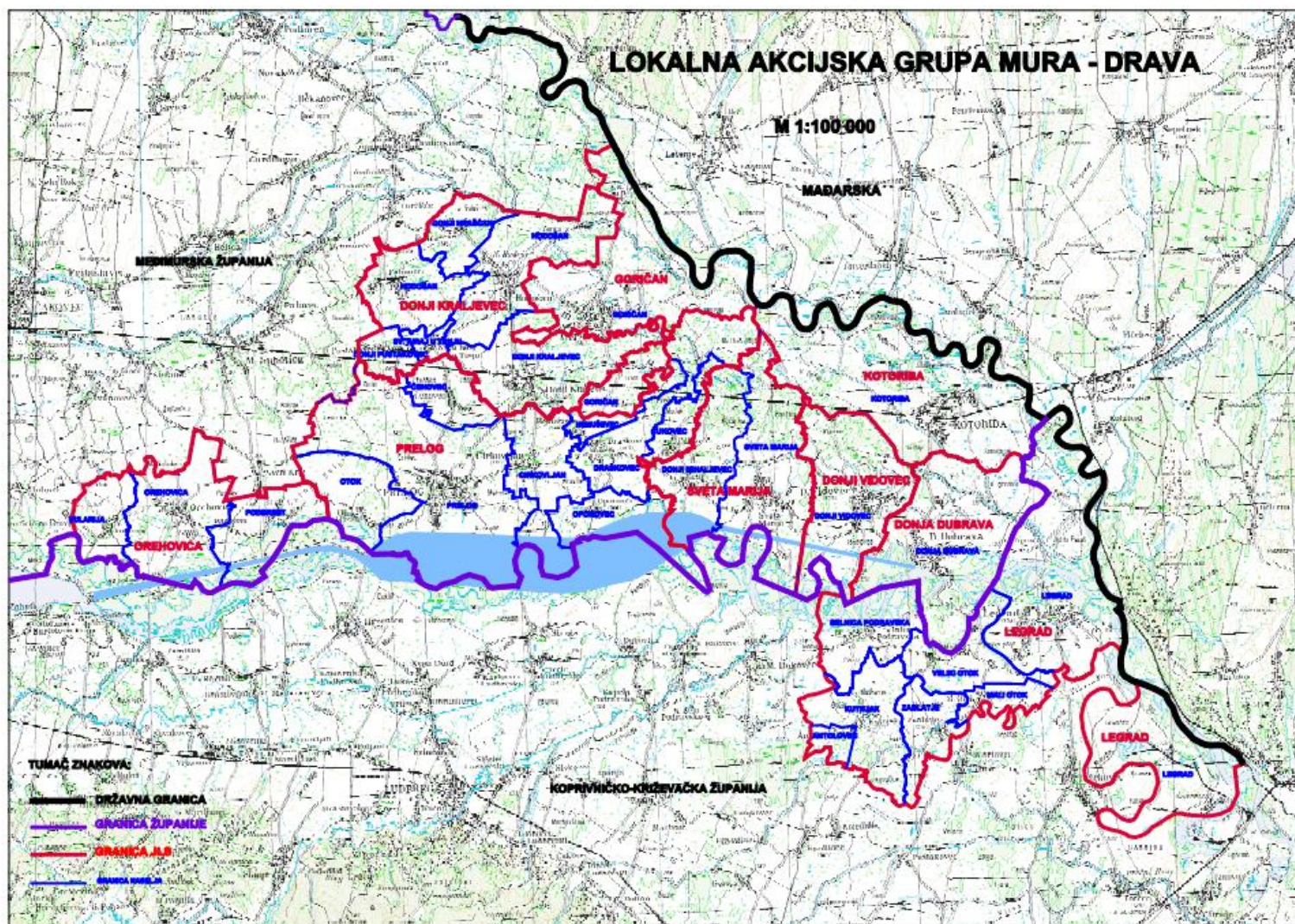
Općina Orehovica nalazi se u južnom djelu Međimurske županije. Površine je 28,33 km² i ima 2.720 stanovnika. Sastoji se od 3 naselja: Orehovice, Podbresta i Vularije. Na području općine nalazi se i dio Središnje gospodarske zone Međimurje koja predstavlja velik razvojni potencijal.

Grad Prelog smješten je uz lijevu obalu rijeke Drave, odnosno Dubravskog jezera u središnjem južnom dijelu Međimurske županije. Grad Prelog na površini od 63,66 km² obuhvaća 8 naselja: Cirkovljan, Čehovec, Čukovec, Draškovec, Hemuševac, Oporovec, Otok i Prelog. Ima 7.027 stanovnika. Uz snažni razvoj gospodarstva Prelog sve više jača i kao kulturno središte uslijed intenzivnog razvoja kulturno-društvenog života na području Preloga i okolice.

Općina Sveta Marija nalazi se na krajnjem istočnom dijelu Međimurske županije uz rijeku Dravu. Površina Općine Sveta Marija iznosi 23,40 km² i ima 1.990 stanovnika. Općina obuhvaća dva naselja, Donji Mihaljevec i Svetu Mariju. Župa Sveta Marija poznato je marijansko svetište. Općina je poznata i po svetomarskoj čipki koja je kao nematerijalno kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara RH.

Spomenute jedinice lokalne samouprave karakterizira dugogodišnja povezanost i suradnja, budući da se prije promjene toka rijeke Drave Legrad nalazio na području Međimurske županije.

Slika 1. Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u

Izvor: LAG Mura-Drava

Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske

Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u						
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS km ²	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
Donja Dubrava	1.658	Donja Dubrava	1.658	19,16	86,53	632
Donji Kraljevec	4.043	Donji Hrašćan, Donji Kraljevec, Donji Pustakovec, Hodošan, Palinovec, Sveti Juraj u Trnju	420 1.407 241 1.063 630 282	36	112,30	1.286
Donji Vidovec	1.197	Donji Vidovec	1.197	13,64	87,75	407
Goričan	2.343	Goričan	2.343	21,56	108,67	766
Kotoriba	2.938	Kotoriba	2.938	26,58	110,53	939
Legrad	1.916	Antolovec, Kutnjak, Legrad, Mali Otok, Selnica Podravska, Veliki Otok, Zablatje	52 220 862 115 254 242 171	62,62	30,59	759
Orehovica	2.720	Orehovica, Podbrest, Vularija	1.803 554 363	21,32	127,58	727
Prelog	7.027	Čirkovljan, Čehovec, Čukovec, Draškovec, Hemuševac, Oporovec, Otok, Prelog	694 634 257 539 224 334 303 4.042	63,66	110,38	2.259
Sveta Marija	1.990	Donji Mihaljevec, Sveta Marija	616 1.374	23,40	85,04	671
Ukupno LAG	25.832		25.832	287,94	89,71	8.446
Osobna iskaznica LAG-a						
OIB	15903403705					
Adresa sjedišta	Ul. Rade Končara 9, 40327, Donji Vidovec					
Adresa podružnica	N/P					
Kontakt telefon	+385 40 635 069					
Kontakt e-mail	lag.mura.draval@gmail.com					
Mrežna stranica	http://www.lag-muradrava.hr/					

Izvor: Državni zavod za statistiku – za osnovni statistički podaci o LAG-u, Popis stanovništva 2021.

1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a

Područje LAG-a Mura-Drava karakterizira nizinski reljef blago nagnut prema istoku, u smjeru otjecanja glavnih tokova rijeka. Taj prostor zajednička je tvorevina Drave i Mure, odnosno primjer zajedničkih terasa i aluvija dviju rijeka.

Opće klimatske značajke ovog područja određene su pripadnošću prostora široj klimatskoj regiji – Panonskoj nizini, što se očituje vrućim ljetima i hladnim zimama. Srednja godišnja temperatura zraka iznosi oko 10 °C. Topli dio godine u kojem je srednja temperatura viša od godišnjeg prosjeka traje od sredine travnja do sredine listopada i poklapa se s vegetacijskim razdobljem.

Ovo područje je relativno bogato vlagom tijekom cijele godine. Prosječne mjesečne vrijednosti relativne vlage zraka su iznad 70 %. U godišnjem hodu minimum se javlja u travnju (69 – 74 %), a maksimum u studenom ili prosincu (85 – 86 %).

Godišnji hod količine oborina kontinentalnog je tipa s maksimumom u toplom dijelu godine (od travnja do rujna) i sekundarnim maksimumom tijekom kasne jeseni. Ukupne godišnje količine oborina iznose oko 900 mm.

Na temelju podataka o učestalosti smjerova vjetrova, proizlazi da se najčešći vjetrovi javljaju u dva, dijametralno suprotna pravca: sjeverni i južni na koje otpada 36,7 %, odnosno 32,0 %, a sekundarnog su značaja istočni (7,3 %) i sjeveroistočni (6,1 %) vjetrovi. Vjetrovi na ovom području su česti, no njihova prosječna jačina neznatno prelazi dva Beauforta samo u ožujku, dok su u srpnju i kolovozu najslabiji (Prostorni plan Međimurske županije, 2001).

Potrebno je napomenuti kako su navedeni podaci stari 20-ak godina, a posljednjih godina značajno izražen utjecaj klimatskih promjena te su jače izražena razdoblja suše. Klimatske promjene utjecale su i na prosječne temperature i izražajnost godišnjih doba. Službeni podaci novijeg datuma o klimi za ovo područje nažalost nisu dostupni.

Na teritoriju LAG-a najviše se izdvajaju sljedeći tipovi tla: treset i mulj uz Muru te pijesci i šljunkovito tlo uz Dravu. U porječju Trnave razvila su se starija aluvijalno-močvarna tla na silikatnom šljunku. To su najmanje plodna od svih tala, pa se znatnim dijelom koriste kao prirodne livade i pašnjaci. Pomicanjem korita Drave sa sjevera prema jugu nastali su nanosi šljunka i pijeska, a iznad njih su se nataložili ilovasti i pjeskovito-ilovasti nanosi. Najvećim dijelom su u uzgoju kukuruz i strne žitarice, dok su niži dijelovi ostavljeni za livade, a prostori s plitkim tlima (šljunak je blizu površine) prepušteni su za pašnjake. Na mjestima gdje su ova tla duboka i ilovastog sastava znatne su plodnosti, pa se mogu smatrati najplodnijim tlima. U istočnom dijelu LAG-a, malo podalje od tokova Drave i Mure, formirala su se na novijim murskim sedimentima aluvijalno-močvarna glinasto-ilovasta tla. Jako su humusna, relativno velike potencijalne plodnosti, pa se veći dio obrađuje, a ostalo su prirodne livade. Uz tok Mure nastala su aluvijalno-močvarna tla – glinasta tla. Koriste se više kao oranice, a manje kao prirodne livade i pašnjaci.

1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

U Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske na području LAG-a uvedeno je 30 kulturnih dobara. Uglavnom je riječ o pojedinačnim materijalnim kulturnim dobrima, u najvećem dijelu sakralnim objektima (crkve, pilovi, kurije) te nekoliko objekata svjetovne graditeljske baštine. Na listi zaštićenih kulturnih dobara su i dva arheološka lokaliteta.

Svi sakralni objekti kao dio graditeljske baštine iznimno su važni, a neki od najpoznatijih zaštićenih sakralnih objekata su crkva Sv. Jakoba (Prelog), crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije (Sveta Marija), crkva Sedam žalosti Blažene Djevice Marije i Sv. Križa (Kotoriba) te crkva Presvetog Trojstva (Legrad).

Od nematerijalnih kulturnih dobara zaštićena je izrada tradicijske svetomarske čipke, svetomarska mikrotoponimija, umijeće vađenja zlata – zlatarenje u Međimurju te Kotoripska skupina govora (Tablica 2.).

Zaštićena nematerijalna kulturna dobra predstavljaju prije svega kulturu života i rada na području LAG-a. Tradicijsko umijeće izrade čipke na području Svete Marije odnosi se na izradu čipke na batiće, tzv. klepane čipke. Karakteristično za svetomarsku čipku je izrada od neprekinute niti bez crtalog uzorka/predloška.

Svetomarska mikrotoponimija svjedoči o prošlosti mjesta Sveta Marija. Odnosi se na imena lokaliteta koji okružuju naselje ili se nalaze u njemu. Lokaliteti imaju mikrotoponime – imena koja im je nadjenao narod, radi potrebe točne lokalizacije i orijentacije u prostoru.

Umijeće vađenja zlata – zlatarenje u Međimurju jedinstvena je tradicija koja se spominje prvi put u 17. stoljeću, nastavlja se do polovice 20. stoljeća, nakon čega odumire. U novije vrijeme, prezentacija zlatarenja u Donjem Vidovcu odvija se u turističke svrhe.

Kotoripsku skupinu govora čine govor Kotoribe, Donje Dubrave te Donjega Vidovca. Ti govori spadaju u donjodubravsku skupinu donjega međimorskog poddijalekta. Riječ je o najistočnijim govorima međimorskoga dijalekta unutar granica Republike Hrvatske.

Osim zaštićenih kulturnih dobara, područje LAG-a Mura-Drava ima velik broj kulturnih spomenika, ali i živih oblika kulturnih aktivnosti u vidu folklora, pjesama, običaja. Kultura života i rada te tradicija područja njeguje se kroz rad udruga u kulturi te održavanjem velikog broja različitih manifestacija. Najznačajnije udruge u kulturi su mnogobrojna kulturno-umjetnička društva koja su često glavni promotori i čuvari tradicije.

Prikazi narodnih običaja, narodne nošnje, stari alati i drugo etnografsko blago mogu se doživjeti u etnografskim zbirkama u Kotoribi, Svetoj Mariji, Župnom dvoru u Donjem Vidovcu te u etnografskoj zbirci dr. Juraj Kolarić u Donjem Hrašćanu. U gradu Prelogu djeluje Muzej Croata insulanus koji svojim radom doprinosi širenju i bogaćenju kulture domaćeg stanovništva i šire te omogućava spoznavanje kulturne baštine.

Na području LAG-a nalaze se čak dvije hodočasničke župe te postoji potencijal razvoja vjerskog turizma. Od tzv. svjetovnog graditeljstva u naseljima na području LAG-a važno je izdvojiti stare zgrade škola i domove kulture, zatim tradicijske kuće, građevine za kuhanje šibe/guljare, kovačnice i mlinove. Navedeni objekti predstavljaju svjedoke kulture i načina života na ovom području te samim time predstavljaju veliku vrijednost i neiskorišteni potencijal koji se može valorizirati kroz turizam.

Usprkos značajnom potencijalu, kulturna dobra samo se u maloj mjeri koriste u turističke svrhe. Osim valorizacije u turističke svrhe, razvojnu potrebu u ovom području predstavlja i sprječavanje devastacije te očuvanje kulturne i graditeljske baštine kao i očuvanje naslijeđa, naročito tradicije nacionalnih manjina.

Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Donja Dubrava	Kuća „Zalan“						
Donji Kraljevec	Crkva sv. Magdalene i pil Sv. Trojstva						
	Građevina stare škole						
	Crkva sv. Jurja mučenika i građevina župnog dvora						
Donji Vidovec	Crkva sv. Vida i župni dvor						Umijeće vađenja zlata – zlatarenje u Međimurju
Goričan	Crkva sv. Leonarda, kurija župnog dvora i pil Sv. Obitelji			Arheološko nalazište Blizna			
				Nekropola pod tumulima II			
Kotoriba	Kurija starog župnog dvora						Kotoripska skupina govora
	Crkva Sedam žalosti Blažene Djevice Marije i Sv. Križa						
	Pil Svetoga Trojstva						
Legrad	Crkva Žalosne Gospe						
	Crkva Presvetog Trojstva						
	Kuća Radovan						
	Evangelička (Luteranska)						

	crkva i župni dom						
	Pil sv. Florijana						
	Crkva sv. Jelene						
	Crkva sv. Martina						
Orehovica	Crkva sv. Leopolda Mandića						
Prelog	Crkva sv. Jakova i pil Sv. Obitelji						
	Crkva sv. Lovre						
	Crkva sv. Jakova						
	Crkva sv. Roka						
	Poklonac sv. Florijana						
	Memorijalno mjesto stradanja Roma u II. svjetskom ratu						
Sveta Marija	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, kurija župnog dvora i pil Bogorodice						Svetomarska mikrotoponimija
							Tradicijsko umijeće izrade čipke na području Svete Marije
Ukupno LAG	24	0	0	2	0	0	4

Izvor: Ministarstvo kulture i medija

1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a

Područje LAG-a Mura-Drava karakterizira bogata prirodna baština i krajobrazna raznolikost koja je u prvoj mjeri definirana rijekama Murom i Dravom. Rijeke su snažno utjecale i na razvoj kulturnog identiteta ovog područja, što je vidljivo kroz brojne tradicionalne i rekreativne aktivnosti koje se oslanjaju na spomenute riječne resurse (npr. ispiranje zlata, spust čamcima i sl.). Također, rijeke Mura i Drava među posljednjim su doprirodnim tokovima nizinskih rijeka u srednjoj Europi, a karakterizira ih visoka razina biološke raznolikosti. Riječni tokovi Mure i Drave područja su izuzetnih prirodnih vrijednosti i imaju značaj na regionalnom, nacionalnom i europskom nivou. Posebice su značajna vlažna staništa koja spadaju u najugroženija: poplavne šume, vlažni travnjaci, mrtvi rukavci, napuštena korita i meandri, sprudovi i strme odronjene obale u kojima se gnijezde strogo zaštićene vrste ptica.

Na području LAG-a, u okviru Ekološke mreže RH (NATURA 2000 područja) zaštićeno je 4.411,39 ha POP područja (područja očuvanja značajna za ptice) i 6.748,05 ha POVS područja (područja očuvanja značajna za vrste i staništa). Navedena područja odnose se na dravske akumulacije (Prelog, Orehovica, Sveta Marija), gornji tok Drave (Legrad, Donja Dubrava, Donji Vidovec, Orehovica, Prelog, Sveta Marija), Donje Međimurje (Donji Kraljevec, Goričan) te Muru (Donji Kraljevec, Goričan, Kotoriba, Legrad, Sveta Marija). Detaljni prikaz nalazi se u Prilogu 1.

Osim NATURA 2000 područja, na prostoru LAG-a na nacionalnoj razini zaštićena su pojedinačna stabla kao spomenici parkovne arhitekture, značajni krajobraz, regionalni park te ornitološki rezervat koji su prikazani u Tablici 3.

Regionalni park Mura-Drava obuhvaća čak 11.845,61 ha, tj. 41,1 % područja LAG-a. Dio ovog područja je 2012. godine uvršten u prekogranični rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav. Regionalni park Mura-Drava ujedno je i prvi regionalni park u Republici Hrvatskoj.

Ginko (*Ginkgo biloba*) u Donjoj Dubravi nalazi se u parku u središtu naselja. Prsni opseg danas iznosi 428 cm. Stabla ginka smatraju se živim fosilima jer potječu još iz doba dinosaura. Ginko se smatra najvitalnijom biljnom vrstom na svijetu.

Hrast lužnjak (*Quercus robur*) u Donjem Vidovcu kao zaštićeni spomenik prirode nalazi se u središtu naselja Donji Vidovec ispred crkve svetog Vida i simbol je divljine što je prije samo jednog stoljeća postojala na ovom području.

Značajni krajobraz rijeke Mure obuhvaća pojas od rijeke Mure do granice naselja u zaleđu rijeke. Površina zaštićenog područja iznosi 14.437,52 ha. U prostoru su posebice značajna vlažna staništa – poplavne šume, vlažni travnjaci, mrtvi rukavci, napuštena korita, meandri te sprudovi i strme odronjene obale. Prostor je to bogate ornitofaune i ihtiofaune te drugih ugroženih i rijetkih vrsta.

Posebni ornitološki rezervat Veliki Pažut zaštićeno je područje koje obuhvaća sutok dviju velikih alpsko-planinskih rijeka Drave i Mure i nalazi se u blizini mjesta Legrad. Područje odlikuje velika krajobrazna raznolikost te raznolikost staništa među kojima su najvažnija močvarna staništa i vodotoci koje karakterizira ispresijecanost kanalima i starim rukavcima s pješčanim i šljunkovitim nanosima, niskim obalama i riječnim adama što rezultira raznolikošću biljnog i životinjskog svijeta. Prekogranični rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav između Hrvatske i Mađarske proglašen je 2012. godine u sklopu UNESCO-ova programa *Čovjek i biosfera*.

Unatoč postojećim kategorijama zaštite, na zaštićenim područjima dopušteni su zahvati i gospodarske aktivnosti koje ne ugrožavaju obilježja zbog kojih su područja proglašena zaštićenima. Lokalnom stanovništvu otvaraju se mogućnosti za okretanje djelatnostima usmjerenima održivom razvoju područja, kao što su ekoturizam i ekološka poljoprivreda.

Sukladno Pravilniku o određivanju područja s prirodnim ili ostalim posebnim ograničenjima (NN 38/19), općine Donji Vidovec, Kotoriba i Sveta Marija nalaze se u skupini područja sa značajnim prirodnim ograničenjima, što može ograničiti razvoj poljoprivrede na tom području.

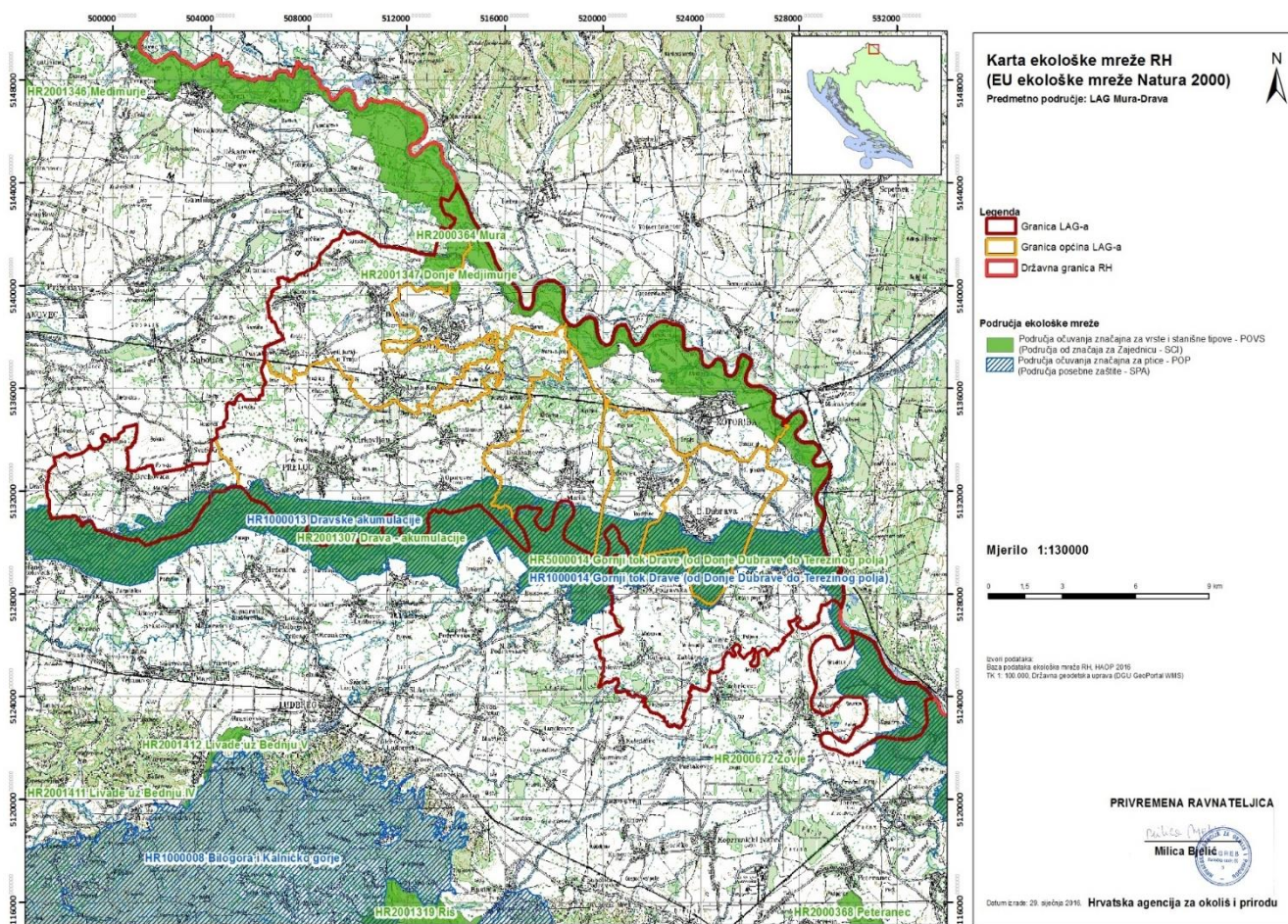
Razvojni izazovi ovog segmenta uključuju rješavanje problema ilegalne izgradnje na zaštićenim područjima te ilegalno odlaganje otpada, što direktno utječe na izumiranje zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta i degradaciju prirodnih staništa. Također, potrebna je edukacija i senzibilizacija stanovništva u smjeru očuvanja i održivog korištenja zaštićenih prostora.

Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a

Kategorija zaštite	Naziv	Površina u ha	Godina proglašenja	JLS-ovi u LAG-u na čijem području se nalazi
Spomenik parkovne arhitekture – pojedinačno stablo	Ginko (<i>Ginkgo biloba</i>) u Donjoj Dubravi	N/P	1995.	Donja Dubrava
Spomenik parkovne arhitekture – pojedinačno stablo	Hrast lužnjak (<i>Quercus robur</i>) u Donjem Vidovcu	N/P	1995.	Donji Vidovec
Značajni krajobraz	Značajni krajobraz rijeke Mure	8.913,63 (na području LAG-a)	2001.	Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Kotoriba, Legrad, Prelog Sveta Marija
Regionalni park	Regionalni park Mura-Drava	11.845,61 (na području LAG-a)	2011.	Donja Dubrava Donji Kraljevec Donji Vidovec Goričan Kotoriba Legrad Orehovica Prelog Sveta Marija
Ornitološki rezervat	Posebni ornitološki rezervat Veliki Pažut	513,68 (na području LAG-a)	2011.	Legrad
Ukupno LAG	5			

Izvor: Bioportal, web portal informacijskog sustava zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Područje LAG-a ima visoku izgrađenost komunalne infrastrukture s izuzetkom sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.

Vodoopskrba i odvodnja: izgrađenost sustava javne vodoopskrbe vrlo je visoka te opskrbljuje svih 30 naselja na području LAG-a. Postotak priključenih domaćinstava gotovo je stopostotna, a ukupna dužina vodovodne mreže je 312,3 km. Sustavom na području LAG-a upravljaju Međimurske vode d.o.o. Čakovec, u vlasništvu svih jedinica lokalne samouprave u Međimurju, a na području Lagra Koprivničke vode d.o.o. Kanalizacija je dijelom izgrađena samo u općinama Donji Kraljevec i Kotoriba te u gradu Prelogu u ukupnoj dužini od cca 96,5 km. Uslijed neizgrađenog sustava odvodnje LAG se susreće s problemom zagađenja okoliša, voda i tla.

Postupanje s otpadom: za organizirano prikupljanje, odvoz, obradu i odlaganje otpada na području LAG-a odgovorni su GKP PREKOM d.o.o., GKP ČAKOM te GKP Komunalac d.o.o. Na području LAG-a nalazi se reciklažno dvorište za neopasni otpad (Prelog), reciklažno dvorište za građevinski otpad (Prelog) te kompostana (Prelog). Otpad se odvozi na odlagalište „Totovec“ na području grada Čakovca te u Regionalni centar za gospodarenje otpadom Piškornica. Usprkos organiziranom postupanju s otpadom, na pojedinim područjima još uvijek se pojavljuju divlja odlagališta.

Elektroenergetska mreža: za distribuciju, vođenje, održavanje, razvoj i izgradnju električne energije na području LAG-a odgovorne su Elektra Čakovec i Elektra Koprivnica. Ukupno je na području LAG-a evidentirano 13.486 priključaka. Na rijeci Dravi u području LAG-a nalaze se hidroelektrane HE Dubrava i HE Čakovec uslijed čije izgradnje je došlo do pada razine podzemnih voda što se odrazilo na promjene u ekosustavu te izazivalo oštećenja na objektima.

Opskrbu plinom na području LAG-a provode javno poduzeće Međimurje plin d.o.o. te GKP Komunalac d.o.o. U svim naseljima LAG-a izgrađena je mreža opskrbe i distribucije prirodnog plina. Duljina mreže iznosi 250,99 km, a ukupni broj priključaka je 6.873.

Prometna infrastruktura: u prometu veliku važnost te potencijal razvoja ovog područja predstavlja autocesta A4 Zagreb – Goričan koja prolazi LAG-om Mura-Drava. Na području LAG-a nalazi se jedan izlaz/ulaz na ovu autocestu - čvor Goričan, dok je čvor Čakovec u njegovoj neposrednoj blizini. Stoga, područje LAG-a ima direktnu povezanost s Varaždinskom i Zagrebačkom županijom te Mađarskom. Županijske i lokalne ceste povezuju sva naselja i omogućavaju kvalitetnu i relativno brzu prometnu povezanost. Na području LAG-a ukupno je izgrađeno 62,6 km županijskih cesta, 97,6 km lokalnih te 517,6 km nerazvrstanih cesta. Izazov u daljnjem razvoju prometne infrastrukture predstavljaju nezadovoljavajući uvjeti sigurnosti prometa za sve sudionike (nedostatak pješačko-biciklističkih staza, pješačkih prijelaza, prometnih znakova i ostale prometne signalizacije), neadekvatni kolnici pojedinih županijskih i lokalnih cesta te neadekvatno održavanje pojedinih nerazvrstanih cesta.

Željeznički promet: područjem LAG-a prolazi pruga od značaja za međunarodni promet M501 (MG 3) državna granica (Mursko Središće) – Čakovec – Kotoriba – državna granica (Murakeresztúr). Ulaganja u željezničku infrastrukturu su nedovoljna, što dovodi do ukidanja željezničkih linija, a u konačnici i gubitka važnosti željezničkog prometa.

Problem predstavlja i javni prijevoz koji ne prati razvitak gospodarstva i cijelog prostora te ne zadovoljava potrebe stanovništva koje je ograničeno na korištenje vlastitog prijevoza. Također, nije iskorištena mogućnost i potencijal uvođenja integriranog prijevoza koji bi omogućio veću dostupnost i iskoristivost javnog prijevoza (cestovnog i željezničkog).

Telekomunikacije: na području LAG-a dostupne su usluge fiksnog telefonskog priključka te usluga širokopojasnog interneta, osigurane od strane više telekomunikacijskih operatera. Sukladno informacijama HARKOM-a, na području LAG-a 66,4 % adresa pokriveno je bakrenom paricom, a samo 7,66% je pokriveno svjetlovodom koji omogućava veću brzinu i stabilnost internetske veze. Za 35,9 % adresa dostupna je brzina interneta 2 do 30 Mbit/s, za 30,49 % dostupna je brzina 30 do 100 Mbit/s, a samo 7,66 % ima brzinu veću od 100+ Mbit/s.

Nedovoljna brzina interneta na određenim prostorima predstavlja značajno razvojno ograničenje prije svega za gospodarski sektor. Stoga su neophodna ulaganja u izgradnju svjetlovoda, tj. optičke infrastrukture.

Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Ukupno
Autocesta	Km	N/P
Državna cesta	Km	N/P
Županijska cesta	Km	62.64
Lokalna cesta	Km	97.63
Nerazvrstana cesta	Km	517,66
Željeznička pruga	Km	N/P
Biciklističke staze	Km	44,25
Međunarodne zračne luke	Broj	N/P
Ostale zračne luke	Broj	N/P
Morske luke	Broj	N/P
Riječne luke	Broj	N/P
Elektr. ener. kablovi	Km	N/P
Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture	% pokrivenosti EK infrastrukture – bakrena parica	66,40 %
	% pokrivenosti EK infrastrukture – svjetlovod	7,66 %
	% pokrivenosti EK infrastrukture – koaksijalni kabel	0,0 %
Plinovod	Km	250,99
Vodovod	Km	312,28
Kanalizacija	Km	96,59
Pročišćivači otpadnih voda	Broj	1
Centri za gospod. otpadom	Broj	N/P
Pretovarni centri	Broj	N/P

Izvor: Jedinice lokalne samouprave, jedinice područne (regionalne) samouprave, HAKOM, Međimurske vode, Koprivničke vode, Međimurje plin, Koprivnica plin, ŽUC Međimurske županije, ŽUC Koprivničko-križevačke županije

1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Razvijenost društvene infrastrukture značajno utječe na kvalitetu života u određenom području. Postojeća društvena infrastruktura LAG-a Mura-Drava zadovoljavajuće je razvijena, no utvrđene su potrebe za poboljšanjem kvalitete, kapaciteta i dostupnosti pojedinih tipova infrastrukture.

Obrazovna infrastruktura: na području LAG-a djeluje 11 dječjih vrtića, 9 osnovnih škola te jedna srednja škola koja djeluje u Prelogu. Srednja škola Prelog obrazuje kadrove iz područja ugostiteljstva i turizma, ekonomije, prehrane, a ima i opću gimnaziju. Pohađa je oko 480 učenika. Učenicima s područja LAG-a dostupno je srednjoškolsko obrazovanje u dobro razvijenoj mreži srednjih škola na području Međimurske županije, Koprivničko-križevačke županije te Varaždinske županije. Kotoriba, Prelog i Goričan imaju knjižnice i čitaonice, a područje LAG-a svojim radom pokrivaju i Bibliobusne službe Međimurske i Koprivničko-križevačke županije. Glavne razvojne potrebe ovog segmenta društvene infrastrukture su nedostatak jaslica u okviru postojećih vrtića, nedostadni kapaciteti pojedinih vrtića, nedostadni kapaciteti škola za održavanje jednosmjenske nastave te nedostatak objekata za tjelesni odgoj i izvannastavne aktivnosti.

Zdravstvena i infrastruktura socijalne skrbi: na području LAG-a djeluju 2 doma zdravlja, 14 ordinacija obiteljske te 11 ordinacija dentalne medicine. U Prelogu i Kotoribi djeluju ispostave Zavoda za hitnu medicinu Međimurske županije. Bolničke usluge stanovnici LAG-a koriste u Županijskoj bolnici u Čakovcu, odnosno u Općoj bolnici u Koprivnici. Usluge socijalne skrbi dostupne su u 7 ustanova socijalne skrbi – 2 doma za psihički oboljele odrasle osobe (Kotoriba i Orehovica) i 5 domova za starije i nemoćne osobe (Prelog, Hodošan, Goričan, Donji Kraljevec, Otok). Svojim aktivnostima područje LAG-a pokrivaju Centar za socijalnu skrb Čakovec, Centar za socijalnu skrb Koprivnica te Centar za pomoć u kući Međimurske županije. Palijativne skrbi na području LAG-a nema. Ključne razvojne potrebe u ovom segmentu prvenstveno se odnose na nedostadne kapacitete domova za starije i nemoćne osobe te nepostojanje palijativne skrbi.

Kulturna infrastruktura: najbrojniji objekti kulturnog i društvenog života na području LAG-a su društveni i vatrogasni domovi. U njima se održavaju razne priredbe i manifestacije, a velik broj istih služi i kao prostor za rad udruga civilnog društva. Prema podacima JLS-a, na području LAG-a evidentirano je 19 društvenih domova te 21 vatrogasni dom. Svojevrсно kulturno središte područja LAG-a predstavlja Dom kulture u Prelogu u kojem se održavaju kinoprojekcije, kazališne predstave, koncerti i priredbe. Muzej „Croata insulanus“ grada Preloga jedina je muzejska ustanova, no na području LAG-a postoji i nekoliko muzejskih zbirki koje nemaju formalni status. Iako su posljednjih nekoliko godina izvršena značajna ulaganja u infrastrukturu većeg broja društvenih i vatrogasnih domova, još uvijek postoji potreba za unaprjeđenjem kvalitete pojedinih domova, kao i uređenjem prostora za rad udruga te prostora za adekvatni smještaj „muzejskih“ zbirki.

Sportsko-rekreacijska infrastruktura najzastupljenija je u vidu nogometnih igrališta koje ima gotovo svako naselje u LAG-u (26 nogometnih igrališta), teniskih terena (8 terena) te većeg broja rukometnih i/ili košarkaških igrališta. Najznačajniji sportski sadržaji su speedway Stadion Milenium u Donjem Kraljevcu, područje „Marine“ u Prelogu uz koju se nalazi i Zmajarski klub „Rode“, područje Šoderice u blizini Legrada te Sportsko-rekreacijski centar DG Sport u Prelogu.

Gotovo svako naselje ima jedno ili više dječjih igrališta.

Za razvoj sporta na području LAG-a iznimno su značajne sportske udruge koje okupljaju velik broj sportaša amatera te doprinose razvoju sportskih sadržaja i aktivnosti. U području sportske infrastrukture nedostaju sportski sadržaji zatvorenog tipa, a potrebna su i značajnija ulaganja u opremanje i poboljšanje sigurnosti dječjih i sportskih igrališta na otvorenom.

Na prostoru LAG-a postoji 13 ribičkih i 8 lovačkih domova u kojima se održavaju manifestacije i događanja vezana za djelokrug rada udruga i manifestacija ribolovnog odnosno lovnog turizma. Ovi objekti predstavljaju značajan potencijal za razvoj lovnog i ribolovnog turizma, međutim da bi se taj potencijal ostvario, potrebna su značajnija infrastrukturna ulaganja.

Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Količina
Društveni/kulturni dom, dom za mlade	Broj	19 (od toga 4 mješovite namjene)
Kazališta	Broj	1*
Kinodvorane	Broj	1*
Knjižnice	Broj	3
Muzeji	Broj	1
Vatrogasni dom	Broj	21 (od toga 4 mješovite namjene)
Ambulanta	Broj	14 (opća) + 11 (zubna)
Dom zdravlja	Broj	2
Bolnica	Broj	0
Vrtići	Broj	11
Ostali predškolski objekti	Broj	n/p
Osnovne škole	Broj	9
Srednje škole	Broj	1
Sportske građevine (zatvorene) ne uključujući školske dvorane	Broj	1
Sportske građevine (otvorene)	Broj	34
Dom za nezbrinutu djecu	Broj	n/p
Dom za starije i nemoćne	Broj	3
Ustanove za rehabilitaciju ovisnika (koje ne spadaju pod bolnice)	Broj	n/p

*Odnosi se na isti objekt - Dom kulture Prelog

Izvor: Jedinice lokalne samouprave - jedinice područne (regionalne) samouprave

1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a

Prema društveno-gospodarskom pokazatelju *indeksu razvijenosti*, područje LAG-a možemo smatrati dobro gospodarski razvijenim (prosječno LAG spada u IV. skupinu razvijenosti). Najrazvijeniji JLS na području LAG-a je grad Prelog koji spada u VI. skupinu. Dva JLS-a (Donji Kraljevec i Sveta Marija) spadaju u V. skupinu, dva JLS-a (Goričan i Kotoriba) u IV., a tri JLS-a u III. razvojnu skupinu (Donja Dubrava, Donji Vidovec i Orehovica). Prema indeksu razvijenosti najmanje je razvijen Legrad koji spada u II. skupinu (Tablica 6.).

Broj poduzetnika na području LAG-a povećao se na 714 u 2020. godini što je rast od 2 % u odnosu na 2018. godinu. Najveći broj poduzetnika zabilježen je u sljedećim djelatnostima: C – prerađivačka industrija s 21,43 %, F – građevinarstvo s 14,29 % i G – trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala s 18,35 % poduzeća. Najveći porast broja poduzeća zabilježen je u djelatnosti E – opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša, s 5 na 14 poduzeća u 2020. godini (Tablica 8.). Detaljan prikaz broja poduzetnika po djelatnostima nalazi se u Prilogu 2.

Obrtništvo je na području LAG-a također ojačalo za 7,06 % u 2020. godini s ukupno 288 obrta u odnosu na 2018. godinu. Od ukupnog broja obrta 57,64 % odnosi se na uslužne djelatnosti, 20,83 % su proizvodne djelatnosti dok u preostalim 21,53 % spadaju djelatnosti: ugostiteljstvo i turizam, trgovina, prijevoz roba i stvari, ribarstvo, marikultura, poljodjelstvo, frizeri, kozmetičari, njega tijela, fitnes i ostalo – neraspoređeno (Tablica 9.).

Tržište radne snage

Broj zaposlenih osoba u pravnim osobama na tržištu rada bilježi rast u 2020. godini u odnosu na 2018. za 4,78 % i iznosi ukupno 7.537 osoba od čega je najveći udio u djelatnosti C – prerađivačka industrija u kojoj je zaposleno 62,78 % osoba s područja LAG-a (Tablica 7.).

Prema dobnoj strukturi najviše zaposlenih nalazi se u skupini 45 – 49 godina (13,96 %), u skupini 25 – 29 godina radi 13,15 % osoba te u skupini 35 – 39 godina 12,69 %. Najviše zaposlenih žena je u dobnoj skupini 45 – 49 godina, 709 osoba (Tablica 16.).

Na području LAG-a u 2021. godini evidentirano je 415 nezaposlenih osoba, a prema dobnoj strukturi najviše nezaposlenih osoba je u skupini 55 – 59 godina (14,22 %), u skupini 25 – 29 godina 12,57 % te u skupini 50 – 54 godine 12,05 %. Najviše nezaposlenih osoba evidentirano je na području Preloga (105 osoba) što čini 25,30 % svih nezaposlenih s područja LAG-a (Tablica 15.).

Poslovna infrastruktura

Na području LAG-a Mura-Drava nalazi se 21 poslovna zona. Središnja zona Međimurje od strateške je važnosti zbog raspoložive površine od 242,80 ha i neposredne blizine autoceste D4. Na području LAG-a djeluje jedna poduzetnička potporna institucija – PCP d.o.o. u Prelogu. No, poduzetnicima na području LAG-a usluge pružaju Tehnološko-inovacijski centar Međimurje d.o.o., razvojne agencije Javna ustanova za razvoj Međimurske županije REDEA i MENEJA – Međimurska energetska agencija, REA Sjever, PORA – Regionalna razvojna agencija KKŽ, poduzetnički akceleratori ACT Grupa i Meval d.o.o.

Zbog značajnog razvojnog potencijala koji imaju za područje LAG-a posebno se izdvajaju sektori turizma i poljoprivrede.

Turizam

Na području LAG-a djeluje Turistička zajednica u gradu Prelogu dok ostali JLS-i koriste usluge turističkih zajednica na razini županija. Aktivnu ulogu promotora turizma, unatoč ograničenim kapacitetima, ima i LAG Mura-Drava. Na području LAG-a postoji 13 naselja u C turističkom razredu i 17 naselja bez kategorije (sukladno Pravilniku o proglašavanju turističkih općina i gradova i o razvrstavanju naselja u turističke razrede). Podaci o turističkoj aktivnosti na području LAG-a dostupni su samo za grad Prelog (Tablica 14.).

Smještajni kapaciteti postoje u gradu Prelogu te općinama Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Orehovica i Legrad. Smještajni kapaciteti odnose se na hotele, apartmane i sobe.

Na području LAG-a ostvaren je rast od 7,22 % u ukupnim dolascima te 3,39 % u ostvarenim noćenjima u odnosu na 2018. godinu. Na razini RH u 2020. godini zbog pandemije prouzročene koronavirusom ostvareno je 64,2 % manje dolazaka i 55,3 % manje noćenja turista nego u 2019.

godini. U isto vrijeme na području LAG-a zabilježen je pad u dolascima turista za 44,97 % te pad ostvarenih noćenja za 51,30 % u odnosu na 2019. godinu. Od ukupno 3.276 dolazaka u 2020. godini, 29,79 % bili su domaći turisti. Ostvareno je ukupno 7.716 noćenja na području LAG-a od čega su 56,13 % bili strani turisti. Općine Donja Dubrava i Sveta Marija u promatranom razdoblju nisu imale turističkih dolazaka ni noćenja. Grad Prelog ostvaruje 56,29 % svih turističkih dolazaka na području LAG-a i 54,06 % svih noćenja. Slijede Donji Kraljevec s 26,87 % dolazaka i 28,58 % ostvarenih noćenja te Donji Vidovec s 13,66 % dolazaka i 13,34 % ostvarenih noćenja. Turisti na području LAG-a borave prosječno 3 dana odnosno 2 noćenja (Tablica 14.).

Ključne razvojne potrebe u području turizma odnose se na diverzifikaciju ponude smještajnih kapaciteta, povezivanje poljoprivrede i turizma kroz izgradnju kušaonica i izletišta putem kojih bi se plasirali domaći proizvodi, uključivanje resursa prirodne i kulturne baštine u turističku ponudu te promociju područja LAG-a kao turističke destinacije.

Poljoprivreda

Poljoprivreda ima dugu tradiciju i velik značaj za područje LAG-a Mura-Drava. Nažalost, najnoviji podaci *Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju* ukazuju na smanjenje broja registriranih subjekata koji se bave poljoprivrednom proizvodnjom. Prema podacima iz AGRONET sustava, na području LAG-a ukupno je registrirano 1.660 subjekata, za razliku od 2015. godine kada ih je bilo gotovo duplo više, odnosno 2.980. Gotovo 80 % subjekata registrirano je kao „obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo“. Najveći broj subjekata koji se bave poljoprivredom registrirano je na području grada Preloga, njih 480, odnosno 29 % (Tablica 10.). Gledajući prema veličini, iskazanoj u obliku ekonomske veličine poljoprivrednog gospodarstva, više od polovice (56,4 %) subjekta ima veličinu do 3.000 EUR. Ekonomsku veličinu veću od 100.000 EUR ima samo 1,73 % gospodarstava, a najveći broj gospodarstava te veličine nalazi se na području Općine Donji Kraljevec (Tablica 11.). Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, ukupna poljoprivredna površina na području LAG-a iznosi 12.934,28 ha (odnosi se na površine upisane u ARKOD sustav) od čega 92,6 % otpada na oranice. Voćnjaka prema evidenciji iz ARKOD-a ima 516,79 ha (Tablica 12.).

Najzastupljenije grane poljoprivrede su ratarstvo (pretežito se uzgaja pšenica, kukuruz, ječam) i stočarstvo (pretežito svinjogojstvo, peradarstvo i govedarstvo). Posljednjih godina značajnija je i proizvodnja uljarica (suncokret). Povrće se uzgaja u manjem obujmu i to uglavnom korjenasto povrće. Od voćarskih kultura i dalje je najznačajnija jabuka, a posljednjih 15 godina zasađen je veći broj nasada lijeske, aronije, borovnice i kupine.

U stočarskoj proizvodnji u odnosu na 2015. godinu prisutno je smanjenje broja goveda, koza, te povećanje broja svinja (Tablica 13.). Glavnina stočarske proizvodnje odnosi se na farme, tj. veće proizvođače. Mali poljoprivredni proizvođači koji prevladavaju na području LAG-a većinom su mješovita gospodarstva kojima poljoprivreda nije primarni izvor prihoda. Takva gospodarstva bave se uglavnom ratarskom proizvodnjom koja nije radno intenzivna dok stoku (uglavnom svinje i perad) drže za vlastite potrebe. Prema službenim registrima na području LAG-a evidentirano je tek 6 objekata za preradu – dva za preradu mesa, jedan za preradu mlijeka, dva za proizvodnju i preradu jaja te jedna uljara). Sve veći značaj na području LAG-a ima i pčelarstvo koje u odnosu na 2015. godinu bilježi značajno povećanje broja košnica s 2.343 na 3.438.

Poljoprivredna proizvodnja na području LAG-a zahtijeva značajnija ulaganja u agromelioracije (navodnjavanje), skladišne i preradbene kapacitete, modernizaciju mehanizacije, uvođenje novih tehnologija, ali i edukaciju kako bi se ostvarilo povećanje konkurentnosti i povećanje dohotka.

Ekološka poljoprivreda

Broj ekoloških proizvođača na području LAG-a i dalje bilježi rastući trend. Prema podacima iz Upisnika ekoloških proizvođača, na području LAG-a u 2022. godini registrirano je 46 ekoproizvođača što je 53 % više u odnosu na 2015. godinu. U Općini Donji Kraljevec, koja je rodno mjesto svjetski poznatog oca biološko-dinamičke poljoprivrede dr. Rudolfa Steinera, djeluje Centar dr. Rudolfa Steinera. Centar promovira biološko-dinamičku poljoprivredu te educira proizvođače. Ova posebnost predstavlja značajan resurs za daljnji razvoj biološko-dinamičke poljoprivredne proizvodnje, ali i za valorizaciju turizma na području LAG-a.

Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja

JLS	Razvojna skupina prema IR	Indeks razvijenosti JLS	Prosječan dohodak po stanovniku, eura	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku, eura	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Visoko obrazovano stanovništvo (VŠS, VSS)
Donja Dubrava	3	97,81 %	3.129,96	162,81	0,1146	86,14	154,0	0,1018
Donji Kraljevec	5	100,25 %	3.236,25	174,01	0,0905	91,93	130,8	0,1210
Donji Vidovec	3	97,77 %	2.825,87	153,03	0,1141	89,70	133,0	0,0889
Goričan	4	98,95 %	2.995,64	157,74	0,1011	90,90	95,0	0,0765
Kotoriba	4	99,40 %	2.937,05	172,10	0,1683	98,60	94,3	0,0945
Legrad	2	95,36 %	2.875,51	247,51	0,1333	84,28	205,5	0,0711
Orehovica	3	96,01 %	1.845,64	137,23	0,2177	107,39	73,7	0,0521
Prelog	6	102,63 %	3.462,80	236,48	0,0820	97,38	106,2	0,1241
Sveta Marija	5	100,64 %	3.527,34	178,21	0,0897	92,80	111,0	0,0915
Ukupno LAG	n/p	n/p	2.981,78	179,9	0,1235	93,24	122,6	0,0913

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova europske unije, *Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini (razdoblje 2014. – 2016.)*. Podaci su javno objavljeni 5. 1. 2018. godine, a važeći su još uvijek

Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj zaposlenih prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj zaposlenih ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	54	0	4880	43	74	277	520	156	131	13	20	2	98	4	106	601	195	10	9	0	0	7193
2019.	62	0	4563	30	97	295	472	122	166	12	30	1	112	4	98	615	165	56	9	0	0	6909
2020.	100	0	4732	41	105	487	470	131	204	17	36	0	128	7	191	661	149	68	10	0	0	7537

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj poduzetnika ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	55	1	151	10	5	104	136	33	53	9	2	18	53	17	1	6	8	9	35	0	0	705
2019.	48	1	154	9	12	99	143	37	51	9	3	17	59	17	1	6	6	11	32	0	0	715
2020.	50	0	153	8	14	102	131	33	56	10	3	17	64	17	1	5	6	10	34	0	0	714

Izvor: *Hrvatska gospodarska komora*

Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	58	158	269
2019.	58	162	281
2020.	60	166	288

Izvor: *Hrvatska obrtnička komora*

Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Organizacijski oblik poljoprivrednika						
	OPG	SOPG	Obrt	Trgovačko društvo	Zadruga	Druga pravna osoba i ostalo	Od toga broj ekoloških proizvođača
Donja Dubrava	63	12	1	1	0	0	4
Donji Kraljevec	255	40	4	6	3	0	10
Donji Vidovec	78	9	1	2	0	0	0
Goričan	84	11	0	1	0	1	5
Kotoriba	62	7	2	6	0	0	7
Legrad	155	37	3	7	0	0	5
Orehovica	160	14	2	2	0	1	0
Prelog	367	90	4	7	0	0	12
Sveta Marija	98	14	2	2	0	0	3
Ukupno LAG	1322	198	55	34	3	2	46

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – AGRONET

Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a

JLS	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EUR)					
	do 3.000	3.001 – 8.000	8.001 – 15.000	15.001 – 50.000	50.001 – 100.000	100.001 i više
Donja Dubrava	58	11	3	1	1	3
Donji Kraljevec	166	71	19	33	13	6
Donji Vidovec	62	19	3	5	1	0
Goričan	60	16	8	6	7	0
Kotoriba	31	27	8	4	3	4
Legrad	100	51	16	20	10	5
Orehovica	74	43	24	24	10	4
Prelog	276	109	26	41	13	3
Sveta Marija	83	24	2	3	1	3
Ukupno LAG	910	371	109	137	59	28

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a

JLS	Ukupna poljoprivredna površina (ha)	Ukupan broj parcela u ARKOD-u	Livade (ha)	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)	Maslinici (ha)	Pašnjaci (ha)	Oranice (ha)	Šume i šumskozemljište (ha)
Donja Dubrava	758,81	918	2,12	27,34	0,19	n/p	0,57	699,11	442,66
Donji Kraljevec	1.626,58	3.150	99,15	124,77	0,15	n/p	10,56	1.378,79	112,39
Donji Vidovec	580,69	1.249	7,01	14,13	0,8	n/p	0	557,92	142,69
Goričan	973,42	1.293	7,5	34,58	0	n/p	0	930,81	140,45
Kotoriba	1.371,52	1.015	2,32	20,69	0,04	n/p	0,36	1.346,56	372,82
Legrad	3332,10	5.061	9,03	11,84	0	n/p	1,04	3.309,96	915,93
Orehovica	558,28	1.245	18,84	2,25	0	n/p	0,36	536,64	207,58
Prelog	2.992,11	6.342	172,28	221,18	0,63	n/p	3,34	2.582,57	269,2
Sveta Marija	740,77	1.573	24,97	60,01	0,5	n/p	0,4	644,68	183,54
Ukupno LAG	12.934,28	21.846,00	343,22	516,79	2,31	n/p	16,63	11.987,04	2.787,26

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume d.o.o.*

Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a

JLS	Kategorija stoke							
	Govedo, br. grla	Ovca, br. grla	Koza, br. grla	Konj, br. grla	Svinja, br. grla	Perad, br. grla	Magarac, br. grla	Pčela (pčelinje zajednice)
Donja Dubrava	870	21	1	18	145	4.124	n/p	254
Donji Kraljevec	300	18	47	28	3292	178.200	n/p	641
Donji Vidovec	14	15	1	1	477	32.909	n/p	95
Goričan	2	n/p	35	1	145	8.676	n/p	n/p
Kotoriba	1	89	295	12	98	670.329	n/p	758
Legrad	34	25	n/p	3	28593	56.937	n/p	270

Orehovica	233	17	n/p	6	1017	238.372	n/p	92
Prelog	831	32	195	11	1440	103.954	3	1120
Sveta Marija	63	n/p	n/p	n/p	713	5.102	n/p	208
Ukupno LAG	2.348	217	574	80	35.920	1.298.603	3	3.438

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede*

Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

JLS	Godina																	
	2018.						2019.						2020.					
	dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista		
	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani
Donja Dubrava	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Donji Kraljevec	1846	541	1305	4311	1425	2886	1996	385	1611	4299	699	3600	913	201	712	1664	474	1190
Donji Vidovec	655	115	540	1129	312	817	1015	269	746	2006	595	1411	282	191	91	667	505	162
Goričan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	5	0	5
Kotoriba	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	31	31	0
Legrad	35	16	19	63	35	28	236	179	57	605	422	183	108	84	24	1705	1521	184
Orehovica	84	84	0	306	306	0	0	0	0	0	0	0	15	0	0	22	22	0
Prelog	3872	1110	2762	7857	2207	5650	4182	1318	2864	8131	2644	5487	1955	499	1456	3622	832	2790
Sveta Marija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno LAG	6492	1866	4626	13666	4285	9381	7429	2151	5278	15041	4360	10681	3276	976	2285	7716	3385	4331

Izvor: *Državni zavod za statistiku (za grad Prelog), e-Visitor za ostale JLS-e*

Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																														
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60 i više			ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U				
Donja Dubrava	0	0	0	1	2	3	1	0	1	0	1	1	1	4	5	0	2	2	2	2	4	1	0	1	4	1	5	1	3	4	26
Donji Kraljevec	1	2	3	2	6	8	2	3	5	1	3	4	3	5	8	0	1	1	4	3	7	0	2	2	4	4	8	4	5	9	55
Donji Vidovec	1	1	2	0	1	1	4	0	4	0	0	0	1	1	2	0	1	1	0	5	5	0	1	1	3	7	10	3	0	3	29
Goričan	0	2	2	0	3	3	4	2	6	1	2	3	3	0	3	1	5	6	0	3	3	1	7	8	5	4	9	3	1	4	47
Kotoriba	0	2	2	7	1	8	4	1	5	2	2	4	4	2	6	2	2	4	3	3	6	3	8	11	3	2	5	2	2	4	55
Legrad	0	0	0	0	1	1	2	2	4	1	1	2	1	1	2	3	2	5	2	3	5	4	2	6	2	1	3	2	2	4	32
Orehovica	2	2	4	3	3	6	3	3	6	2	0	2	0	4	4	3	7	10	1	0	1	2	3	5	1	3	4	1	0	1	43
Prelog	0	3	3	2	5	7	6	15	21	2	7	9	3	10	13	3	5	8	2	6	8	5	7	12	5	6	11	9	4	13	105
Sveta Marija	2	2	4	0	3	3	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	2	1	1	2	1	3	4	1	3	4	1	0	1	23
Ukupno LAG	6	14	20	15	25	40	26	27	53	10	16	26	17	27	44	13	26	39	15	26	41	17	33	50	28	31	59	26	17	43	415

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (<https://statistika.hzz.hr/>) na dan 28. 2. 2022.

Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																																	
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60-64			65 i više			ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U				
Donja Dubrava	9	0	9	32	18	50	50	38	88	40	39	79	59	49	108	60	52	112	70	50	120	45	34	79	40	10	50	7	3	10	1	1	2	707
Donji Kraljevec	8	2	10	53	59	112	137	128	265	159	109	268	129	110	239	118	101	219	115	116	231	144	97	241	112	33	145	37	12	49	1	1	2	1781
Donji Vidovec	5	0	5	26	16	42	33	26	59	33	25	58	30	33	63	37	43	80	47	33	80	42	22	64	26	6	32	5	1	6	0	0	0	489
Goričan	17	4	21	62	39	101	86	64	150	65	48	113	83	72	155	84	74	158	90	72	162	85	35	120	48	7	55	4	2	6	1	0	1	1042
Kotoriba	16	3	19	46	26	72	81	67	148	95	67	162	68	51	119	84	70	154	74	70	144	79	59	138	61	10	71	15	4	19	1	0	1	1047
Legrad	7	5	12	26	33	59	50	32	82	46	39	85	43	45	88	63	60	123	77	71	148	92	55	147	66	63	129	56	63	119	121	131	252	1244
Orehovica	12	4	16	58	33	91	60	43	103	51	42	93	50	45	95	47	38	85	49	49	98	44	23	67	35	17	52	12	5	17	2	1	3	720
Prelog	38	10	48	149	95	244	246	196	442	247	199	446	229	194	423	225	189	414	238	181	419	214	174	388	154	59	213	52	7	59	5	0	5	3101
Sveta Marija	12	1	13	48	32	80	66	54	120	79	57	136	62	54	116	60	68	128	77	67	144	72	45	117	55	14	69	14	8	22	1	0	1	946
Ukupno LAG	124	29	153	500	351	851	809	648	1457	815	625	1440	753	653	1406	778	695	1473	837	709	1546	817	544	1361	597	219	816	202	105	307	133	134	267	11077

Izvor: Državni zavod za statistiku

1.3. Demografske značajke LAG područja

Temeljem dostupnih podataka s Popisa stanovništva analizirana su demografska kretanja i obrazovna struktura stanovništva.

Prema podacima iz Popisa stanovništva za 2011. godinu 29.083 osobe zabilježene su kao stanovnici na području LAG-a, dok prema rezultatima Popisa stanovništva iz 2021. godine na području LAG-a živi 25.832 stanovnika, što je pad broja stanovnika za više od 11 % u 10 godina. Posljedica je to dugoročnih demografskih procesa; depopulacije i starenja stanovništva koje je vidljivo i na regionalnoj i nacionalnoj razini.

Na području LAG-a zabilježen je rast nataliteta za 1,52 %, ali i rast mortaliteta za 1,01 % u 2020. godini u odnosu na 2011. Na razini cijelog LAG-a bilježi se rastući negativni prirodni prirast. Pozitivni prirast zabilježen je u 2020. godini samo u Općini Orehovica (Tablica 17.). Vitalni indeks (odnos živorođenih na 100 umrlih osoba) na razini LAG-a u 2020. godini iznosio je 66,58 te je bio neznatno viši u odnosu na 2011. godinu kada je iznosio 66,25. Vrijednosti vitalnog indeksa su u 2020. godini u odnosu na 2011. porasle samo u Lgradu i Prelogu. Indikator općeg kretanja stanovništva iznosi 100,16.

Indeks starenja (odnosa broja stanovnika starih 60 i više godina prema broju stanovnika u dobi do 19 godina) prema podacima iz siječnja 2018. godine iznosi 101,63 za područje LAG-a. Izrazito staro stanovništvo je u općinama Lgrad i Donja Dubrava.

Prosječna starost stanovnika LAG-a je u 2011. godini iznosila 42,27 godina. Prema Eurostatu, u Hrvatskoj je prosječno očekivanje trajanja života pri rođenju u 2011. godini bilo 77,2 godine, dok je u 2020. godini bilo očekivanje 77,8 godina. Također, prema indikatoru godine zdravog života (koji pokazuje koliko dugo se očekuje da ljudi žive bez određenih zdravstvenih poteškoća) za muškarce u RH se u 2011. godini očekivalo 59,8 godina dok je za žene to bilo 61,7 godina.

Podaci o sastavu stanovništva prema dobi s Popisa 2011. godine govore da najveći broj stanovništva LAG-a činilo zrelo stanovništvo (20 – 59 godina), 54,21%, udio mladih iznosio je 21,47 %, a udio starog stanovništva 24,32 %.

Prema podacima iz Popisa stanovništva 2021. godine zrelo stanovništvo (20 – 59 godina) čini tek nešto više od polovice stanovnika, tj. 50,19 %, mladi čine 20,29 % stanovnika, dok udio starog stanovništva iznosi 29,51 %. U usporedbi s podacima iz 2011. vidljiva je promjena u starosnoj strukturi stanovnika, tj. starenje stanovništva LAG-a.

Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a slična je strukturi na županijskoj razini. Na području LAG-a 1,28 % stanovnika nije završilo osnovnu školu, 30,21 % je završilo najviše osnovnu školu, 59,65 % je završilo srednju školu, 8,56 % je završilo visokoškolsko obrazovanje, a za 0,30 % stanovnika ova informacija nije dostupna.

Visokoškolsko obrazovanje završilo je 1.749 osoba od čega je 51,74 % završilo višu ili stručni studij, 46,48 % je završilo fakultet, umjetničku akademiju ili sveučilišni studij, dok je 1,43 % odnosno 25 osoba završilo magisterij, a 6 osoba je doktoriralo. Od ukupnog broja visokoobrazovanih osoba na području LAG-a 57,19 % čine žene.

Grad Prelog ima povoljniju sliku obrazovne strukture s 10,61 % visokoobrazovanih osoba što na razini LAG-a čini 34,36 % visokoobrazovanih osoba.

Najnepovoljniju obrazovnu sliku ima Orehovica u kojoj čak 6,4 % stanovnika nema nikakvu završenu školu što čini 37,55 % na razini LAG-a dok 40,50 % stanovnika ima završenu osnovnu školu, 47,75 % je završilo srednju školu dok je 5,09 % visokoobrazovanog stanovništva.

Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a

Naziv JLS	Natalitet		Mortalitet		Vitalni indeks		Prosječna starost stanovnika
	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.
Donja Dubrava	20	18	24	27	83,3	66,7	44,40
Donji Kraljevec	41	27	75	64	54,7	42,2	42,90
Donji Vidovec	14	6	19	13	73,7	46,2	43,50
Goričan	33	30	30	33	110	90,9	40,60
Kotoriba	34	32	39	41	87,2	78	40,80
Legrad	20	16	57	41	35,1	39	47,10
Orehovica	32	48	31	37	103,2	129,7	38,10
Prelog	52	75	103	111	50,5	67,6	41,10
Sveta Marija	17	15	19	34	89,5	44,1	41,90
Ukupno LAG	263	267	397	401	66,25	66,58	42,27

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a

Naziv JLS	Bez škole			Osnovna škola			Srednja škola			Visokoškolsko obrazovanje															Nepoznato
										Svega			Viša i stručni studij			Fakulteti, umjetničke akademije i sveučilišni studij			Magisterij			Doktorat			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U				
Donja Dubrava	5	3	8	124	201	325	545	355	900	51	68	119	26	37	63	25	30	55	0	1	1	0	0	0	0
Donji Kraljevec	4	12	16	307	572	879	1250	847	2097	156	192	348	83	114	197	70	76	146	3	2	5	0	0	0	38
Donji Vidovec	6	3	9	106	166	272	354	214	568	29	44	73	16	25	41	13	19	32	0	0	0	0	0	0	0
Goričan	3	15	18	226	419	645	803	457	1260	59	71	130	23	37	60	34	33	67	1	1	2	1	0	1	0
Kotoriba	15	32	47	253	330	583	819	549	1368	79	99	178	50	65	115	28	32	60	1	1	2	0	1	1	0
Legrad	8	15	23	355	536	891	445	265	710	34	58	92	16	18	34	18	36	54	0	4	4	0	0	0	2
Orehovica	42	56	98	266	354	620	440	291	731	34	44	78	18	25	43	16	17	33	0	2	2	0	0	0	4
Prelog	11	22	33	577	898	1475	2123	1415	3538	253	348	601	125	160	285	119	185	304	7	2	9	2	1	3	15
Sveta Marija	1	8	9	186	294	480	601	412	1013	55	75	130	31	36	67	24	38	62	0	0	0	1	0	1	2
Ukupno LAG	95	166	261	2400	3770	6170	7380	4805	12185	750	999	1749	388	517	905	347	466	813	12	13	25	4	2	6	61

Izvor: Državni zavod za statistiku (podaci za stanovništvo prema najviše završenoj školi i spolu - <https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>)

2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a		Odobreni projekti od strane LAG-a		Odobreni projekti od strane APPRRR		Potpuno isplaćeni projekti		Pokazatelji		
	br	Alokacija, EUR	br	Iznos, EUR	br	Iznos, EUR	br	Iznos, EUR	Br. novostvo- renih radnih mjesa (u isplaćenim projektima)	Pokazatelji LAG-a	Pokazatelji LAG-a
4.1.1.	1	89.614,28	4	89.614,28	3	66.376,34	3	66.376,34	0	Broj PG-ova koji su primili potporu: 3	Iznos potpore koji su PG-ovi primili: 66.376,34
4.2.1.	0	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
6.1.1.	0	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
6.3.1.	3	550.450,13	37	550.450,13	36	535.726,81	26	385.380,54	0	Broj malih polj. proizvođača koji su primili potporu: 36	Iznos potpore koji su mali polj. proizvođača primili: 385.380,54
6.4.1.	0	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
7.4.1.	4	703.483,24	28	703.483,24	16	465.425,72	10	335.767,58	0	Broj potpora dodijeljenih za razvoj i modernizacij u inf.:27	Iznos potpora dodijeljenih za razvoj i modernizaciju inf.: 335.767,58
Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.											
Naziv projekta	Izvor financiranja projekta		Ukupni iznos projekta, EUR		Iznos učešća LAG-a, EUR		Razdoblje provedbe projekta	Uloga LAG-a u provedbi projekta		Rezultati i pokazatelji	
Skrivena blaga ruralnog turizma	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj		183.562,74		0		9. 6. 2020. do 31.12. 2022.	Partner		- organizirane radionice vezane za razvoj ruralnog turizma - organizirano studijsko putovanje za članove LAG-a na područje Hrvatskog zagorja - izrađen edukativni <i>videoclip</i> o jednoj vrsti ruralnog turizma - izrađen promotivni <i>videoclip</i> i izrađene promotivne fotografije područja LAG-a - izrađena <i>web</i>-stranica vezana za turizam na području projektnih partnera - postavljeni fotospotovi na području JLS-ova, članova LAG-a - nabavljeni promotivni i edukativni materijali	

Naša Drava	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj	26.038,22	0	26.2. 2020. do 30.9. 2022.	Nacionalni koordinator	- organizirana studijska putovanja s ciljem prezentacije turističkog potencijala LAG-a - sudjelovanje na tematskim radionicama - organizirani sastanci partnera - provede promotivne aktivnosti
Okusi domaće!	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj	80.092,00	32.046,22	Rujan 2022. do prosinac 2023.	Partner	- izrađena monografija „Međimurska gibanica“, izrađena i promovirana kuharica „Slatko z Međimurja“ - izrađeni promotivni materijali - provedeno studijsko putovanje na područje LAG-a Moslavina i na područje LAG-a Mura-Drava - organizirana završna konferencija

Izvor: Izvješća o radu LAG-a Mura-Drava za 2018., 2019., 2020., 2021., 2022. godinu

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS

3.1. Opis partnerstva

Lokalna akcijska grupa Mura-Drava osnovana je 15. listopada 2012. godine od strane 9 jedinica lokalne samouprave na području Međimurske i Kopriivničko-križevačke županije. Međutim, LAG je partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora s područja osam jedinica lokalne samouprave u Međimurskoj županiji (općine Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Kotoriba, Orehovica i Sveta Marija te grada Preloga) i jedne jedinice lokalne samouprave u Kopriivničko-križevačkoj županiji (Općina Legrad).

Dugogodišnja tradicija suradnje dionika iz različitih sektora s područja LAG-a predstavljala je dobar temelj za uspostavu lokalne akcijske grupe, tako da LAG predstavlja nastavak te suradnje kroz formalan oblik povezivanja koji dosadašnju suradnju podiže na višu razinu i usmjerava prema postizanju zacrtanih ciljeva i rješavanju zajedničkih potreba.

Javni, gospodarski i civilni sektor zastupljeni su u svim tijelima LAG-a. Njihova suradnja omogućuje lakše uvođenje promjena i donošenje odluka, realizaciju zacrtanih ciljeva LRS-a te samim time i kvalitetniji razvoj ovog područja. Partnerski pristup u djelovanju LAG-a, donošenju i provođenju strategije osigurava transparentnost te uzajamno povjerenje i uvažavanje uz jasno definirane uloge i odgovornosti i zajedničko donošenje odluka. Skupština LAG-a je prilikom njegova osnivanja brojila 27 članova. Članstvo LAG-a se kontinuirano povećava, a u ovom trenutku iznosi 78 redovnih članova i 1 pridruženog člana (javni sektor) od kojih je 11 predstavnika javnog sektora, 24 predstavnika civilnog sektora i 43 predstavnika gospodarskog sektora. Pridruženi član je Javna ustanova za zaštitu prirode – Međimurska priroda čije je članstvo s obzirom na velike zaštićene površine prirode na prostoru LAG-a izuzetno bitno. U članstvu je i udruga Roma čije sudjelovanje u aktivnostima LAG-a povećava uključivost i doprinosi smanjenju marginalizacije.

Rast broja članova LAG-a evidentan je pokazatelj interesa sve većeg broja dionika na ovom području koji je polučan dosadašnjim radom LAG-a. LAG je postao bitan pokretač razvoja ovog prostora koji kroz natječaje, projekte, ali i informiranje, edukaciju te promociju aktivno doprinosi razvoju. Ostvarena je dobra suradnja sa svim stručnim službama i institucijama na području Međimurske i Kopriivničko-križevačke županije koje pružaju svoju podršku radu i aktivnostima koje provodi LAG.

Za provedbu LRS-a odgovorna su tijela upravljanja LAG-a Mura-Drava, tj. Skupština Udruge, predsjednik Udruge, dopredsjednici Udruge te Upravni i Nadzorni odbor Udruge. Skupština LAG-a ima 78 članova od kojih su 34 žene i 26 mladih. Sektorski gledano, 11 je predstavnika javnog sektora, 24 predstavnika civilnog sektora i 43 predstavnika gospodarskog sektora koji će biti odgovorni za uspješnu provedbu i praćenje realizacije LRS-a. Upravni odbor LAG-a Mura-Drava je upravljačko tijelo koje ima 13 članova (3 predstavnika javnog, 5 gospodarskog i 5 civilnog sektora) od kojih je 6 žena i 5 mladih. Sudjelovanje velikog broja članova iz različitih sektora doprinosi kvaliteti upravljanja na lokalnoj razini te povećava društveni kapital.

Funkciju predsjednika LAG-a i Upravnog odbora obavlja g. Mario Moharić koji ima bogato iskustvo vezano za funkcioniranje JLS-a (kao bivši dugogodišnji načelnik Općine Goričan) i upravljanje javnim sredstvima. Također, obnašao je funkciju potpredsjednika LEADER mreže Hrvatske te je aktivno bio uključen u razvoj ruralnih područja i pružanje pomoći lokalnim akcijskim grupama na nacionalnoj razini.

Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ¹
43 članova	24 članova	11 članova	78 članova + 1 pridruženi član	34	26

Izvor: LAG Mura-Drava, rujan 2023. godine

Tablica 21: Skupština LAG-a - tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ²
43 članova	24 članova	11 članova	78 članova + 1 pridruženi član	34	26

Izvor: LAG Mura-Drava, rujan 2023. godine

Tablica 22: Upravi odbor - tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ³
5 članova	5 člana	3 člana	13 članova	6	5

Izvor: LAG Mura-Drava, rujan 2023. godine

¹ osobe do uključujući 40. godina

² osobe do uključujući 40. godina

³ osobe do uključujući 40. godina

3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS

Proces izrade lokalne razvojne strategije LAG-a Mura-Drava uključio je sve dionike na području LAG-a te širu javnost.

Za potrebe analize stanja strukturirani su zahtjevi za dostavu informacija te poslani relevantnim stručnim službama i institucijama na području Međimurske i Koprivničko-križevačke županije. Posebni upitnici kreirani su za jedinice lokalne samouprave, koji se odnose na informacije i podatke u njihovom djelokrugu rada. Dostavljeni podaci su obrađeni te je nacrt analize stanja predstavljen i komentiran na dvije radionice. Na radionicama su prisustvovali članovi LAG-a, ali i ostali zainteresirani dionici. Prisutni su dali komentare na prikupljene i analizirane podatke, a naročito na dio koji se odnosi na razvojne izazove i potrebe. U drugom dijelu navedenih radionica izrađena je SWOT analiza koja predstavlja sukus snaga, slabosti, prilika i prijetnji identificiranih kao bitne za područje LAG-a.

Svim članovima LAG-a, kao i drugim dionicima na području obuhvata LAG-a upućen je anketni upitnik s ciljem prikupljanja projektnih ideja i potreba te je prikupljeno 66 odgovora koji su zajedno s analizom stanja i inputima s radionica bili temelj za kreiranje intervencija.

Prijedlog razvojnih ciljeva i razvojne vizije raspravljen je na radionici u Donjem Vidovcu nakon čega je članovima LAG-a upućen anketni upitnik za odabir razvojne vizije za naredno programsko razdoblje. Stiglo je 10 odgovora temeljem kojih je finalno definirana razvojna vizija te su postavljeni razvojni ciljevi.

Temeljem analize projektnih ideja prikupljenih putem *online* anketnog upitnika, organizirana je radionica za definiranje razvojnih intervencija. Na radionici su sudjelovali predstavnici svih sektora. Osim odabira intervencija, na radionici su raspravljani i uvjeti za prihvatljivost korisnika te uvjeti za prihvatljivost projekata u okviru pojedine intervencije.

Nakon odabira razvojnih intervencija razrađena su i ostala poglavlja LRS-a koja su doručivana sukladno inputima nadležnih tijela te izradi Pravilnika.

Završna verzija dokumenta poslana je članovima LAG-a. Prikupljeni su dodatni komentari i sugestije koji su uvršteni u verziju dokumenta prije nego što je LRS usvojila Skupština.

Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS

Naziv događaja (sastanak, radionica i sl.)	Broj sudionika	Mjesto održavanja događaja	Datum održavanja događaja
Radionica za izradu analize stanja i SWOT analize	15	Sveta Marija	29. 6. 2022.
Radionica za izradu analize stanja i SWOT analize	10	Donji Kraljevec	30. 6. 2022.
Anketni upitnik za prikupljanje projektnih ideja	66	On-line	11. 1. 2023.
Radionica za izradu vizije i ciljeva	11	Donji Vidovec	6. 2. 2023.
Anketni upitnik za definiranje razvojne vizije	10	On-line	14. 2. 2023.
Radionica za definiranje intervencija	9	Donji Vidovec	18. 4. 2023.

Izvor: Potpisne liste i evidencija LAG-a Mura-Drava

4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize

Tablica 24: SWOT analiza LAG-a

SNAGE	SLABOSTI
Gospodarstvo (uključujući poljoprivredu i turizam) - povoljan geoprometni položaj (uz mađarsku i slovensku granicu te blizina austrijske) što omogućuje izvoznu orijentiranost - tradicionalno snažna poduzetnička aktivnost (obrtništvo i poduzetništvo) - postojanje poduzetničkih potpornih institucija i opremljenih poduzetničkih zona - dugogodišnja tradicija poljoprivredne proizvodnje - razvijena voćarska proizvodnja - porast broja ekoloških proizvođača - jačanje pčelarske proizvodnje - Centar dr. Rudolfa Steinera – poticanje i razvoj biodinamičkog načina poljoprivredne proizvodnje - dugogodišnji trend porasta broja dolazaka domaćih i stranih turista (izuzev za vrijeme pandemije koronavirusa) - resursna osnova i evidentiran interes za razvoj ponude ruralnog turizma - tradicija lova i ribolova - LAG Mura-Drava kao pokretač i provoditelj razvojnih inicijativa i projekata iz domene ruralnog razvoja Prirodni i kulturni resursi, okoliš - krajobrazna raznolikost te visoka razina biološke raznolikosti definirana rijekama Murom i Dravom - NATURA 2000 područja - zaštićena materijalna i nematerijalna kulturna baština - postojanje velikog turističko-atraktivnog potencijala kulturno-povijesne baštine - kultura života i rada očuvana kroz manifestacije, rad udruga i zaštićena nematerijalna kulturna dobra Infrastruktura - razvijena mreža vrtića i osnovnih škola - mogućnost srednjoškolskog obrazovanja na području LAG-a te blizina drugih srednjoškolskih i visokoobrazovnih institucija (Čakovec, Koprivnica, Varaždin)	Gospodarstvo (uključujući poljoprivredu i turizam) - smanjenje broja obrta u dugoročnom razdoblju - nedostatak smještajnih kapaciteta pojedinih kategorija (npr. kampovi i sobe na seljačkim gospodarstvima) - nedostatak osmišljenog razvoja turizma, nedostatak ciljne promocije i stvaranja imidža LAG-a kao turističke destinacije - nedovoljno iskorišten potencijal tradicijskih i umjetničkih obrta u sferi turizma - nedostatak specijaliziranih kušaonica i izletišta za plasman domaćih proizvoda - nedostatak koordinacije i suradnje dionika u razvoju turizma i poljoprivrede - nedostatak uređenih otkupnih i prodajnih mjesta za plasman poljoprivrednih proizvoda - trend smanjenja broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava - mala veličina zemljišnog posjeda te njihova velika rascjepkanost - zapušteno polj. zemljište zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa - nedostatna primjena inovativnih rješenja te niža tehnološka opremljenost u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi - mali broj preradbenih kapaciteta - nedostatak interesa za zaštitu i promociju posebnosti regionalnih proizvoda Prirodni i kulturni resursi, okoliš - nedostatno korištenje prirodnih i kulturnih resursa u razvoju turizma - djelomično neadekvatna zaštita/očuvanje sakralnih objekata, spomenika kulture, arhitektonske i graditeljske baštine - nedostatak prostora za promociju i očuvanje materijalne i nematerijalne tradicijske baštine, etnobjekata i sl. - izumiranje zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta, degradacija prirodnih staništa - ilegalna izgradnja na zaštićenim područjima te ilegalno odlaganje otpada Infrastruktura

• razvijena mreža cestovne infrastrukture i blizina autoceste • dobra pokrivenost komunalnom infrastrukturom (osim odvodnje)	• nedovoljna pokrivenost kućanstava kanalizacijskim sustavom odnosno sustavom za odvodnju otpadnih voda • neadekvatno uređenje ili nedostatni prostori pojedinih odgojno-obrazovnih institucija (nedostatak jaslaca, jednosmjenske nastave, produženog boravka) • nedostatak kapaciteta/domova za starije i nemoćne • nepostignuti uvjeti sigurnosti prometa za sve sudionike (nedostatak pješačko-biciklističkih staza, pješačkih prijelaza i sl.) • neadekvatni kolnici pojedinih županijskih i lokalnih cesta te neadekvatno održavanje pojedinih nerazvrstanih cesta • neadekvatno uređenje pojedinih javnih prostora (tržnice, groblja, zelene površine, dječja i sportska igrališta) i prostora za parkiranje • neadekvatno uređeni/nedostatni prostori društvenih, vatrogasnih i kulturnih domova te nedostatak prostora za rad udruga • nedovoljna brzina interneta na pojedinim područjima
PRILIKE	PRIJETNJE
Gospodarstvo (uključujući poljoprivredu i turizam) • interes stranih ulagača za ulaganja u gospodarske zone na području LAG-a • porast potražnje na tržištu HR i EU za proizvodima s oznakom „zemljopisnog porijekla“ i ekskluzivnim poljoprivrednim proizvodima (npr. ekološkim, autohtonim i tradicijskim) • porast potražnje za diferenciranom i specijaliziranom turističkom ponudom • povećanje turističke potražnje za kraćim boravcima, kao i zanimanja za cjelovit turistički proizvod koji obuhvaća razne aspekte ponude destinacije • interes stranih ulagača za ulaganja u turizam • velik broj tranzitnih turista prolazi područjem LAG-a • trend povećanja interesa turista za ruralnim turističkim destinacijama • dostupnost nacionalnih i EU fondova Prirodni i kulturni resursi, okoliš	Gospodarstvo (uključujući poljoprivredu i turizam) • nedovoljna fleksibilnost obrazovnog sustava, neprilagođenost potrebama gospodarstva na državnoj razini • povećanje konkurencije proizvoda/usluga iz zemalja članica EU te bliskoistočnih zemalja • konkurentnost drugih turističkih destinacija koje mogu utjecati na zaostajanje LAG-a • kompleksna procedura za korištenje EU sredstava (zahtjevni uvjeti prihvatljivosti) • internacionalno prepoznavanje Hrvatske kao morske turističke destinacije • depopulacija i starenje stanovništva u ruralnim područjima • jačanje iseljavanja mladog i obrazovanog stanovništva • klimatske promjene koje zahtijevaju dodatna ulaganja u poljoprivredu (navodnjavanje i sl.) • energetska kriza koja povećava troškove proizvodnje

• porast potražnje za diferenciranom i specijaliziranom turističkom ponudom vezano za prirodne i kulturne resurse • postojanje kulturnih znamenitosti u susjednim područjima koja se mogu povezati s materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom LAG-a • interes susjednih regija za suradnjom temeljenom na NATURA 2000 području Infrastruktura • dostupnost fondova EU za projekte kojima je cilj jačanje društvene i komunalne infrastrukture • postojanje interesa za transnacionalnim i međuregionalnim projektima suradnje	Prirodni i kulturni resursi, okoliš • negativan utjecaj klimatskih promjena na ekosustav • zahtjevna procedura za pokretanje proizvodnje energije iz OIE te velika inicijalna ulaganja • prijetnja zagađenju okoliša zbog utjecaja susjednih područja Infrastruktura • nedostatna državna financijska sredstva za financiranje potreba društvene i komunalne infrastrukture • gubitak važnosti željezničkih pravaca i nedostatna ulaganja u željezničku infrastrukturu na nacionalnoj razini • pravila za korištenje bespovratnih sredstava koja uključuju značajan postotak sufinanciranja
--	---

SWOT analiza je alat za pregledni prikaz snaga, slabosti, prilika i prijetnji za sve segmente društveno-gospodarskog razvoja LAG-a Mura-Drava. Pri tome su snage i slabosti čimbenici koji dolaze „iznutra“ i odraz su resursa, sposobnosti i djelovanja na koje LAG može utjecati. S druge strane, prilike i prijetnje su čimbenici koji dolaze „izvana“ i na njih LAG ne može utjecati, ali oni mogu značajno utjecati na razvoj LAG-a.

Sve tvrdnje istaknute u SWOT analizi rezultat su provedene analize stanja i inputa koji je dobiven na radionicama s dionicima.

SWOT analiza odnosi se na sva područja obuhvaćena osnovnom analizom kao temeljem za utvrđivanje trenutnog stanja razvijenosti LAG-a, međutim, s obzirom na ograničena financijska sredstva i mogućnosti LAG je odabrao samo pojedine tvrdnje na koje će djelovati putem LAG intervencija.

Snage koje će se iskoristiti putem provođenja LAG intervencija:

- dugogodišnja tradicija poljoprivredne proizvodnje
- razvijena voćarska proizvodnja
- porast broja ekoloških proizvođača
- jačanje pčelarske proizvodnje
- dugogodišnji trend porasta broja dolazaka domaćih i stranih turista (izuzev za vrijeme pandemije koronavirusa)
- resursna osnova i evidentiran interes za razvoj ponude ruralnog turizma
- te
- krajobrazna raznolikost te visoka razina biološke raznolikosti definirana rijekama Murom i Dravom
- NATURA 2000 područja
- zaštićena materijalna i nematerijalna kulturna baština

- postojanje velikog turističko-atraktivnog potencijala kulturno-povijesne baštine
- kultura života i rada očuvana kroz manifestacije, rad udruga i zaštićena nematerijalna kulturna dobra

Slabosti koje će se pokušati anulirati putem LAG intervencija su:

- nedostatak smještajnih kapaciteta pojedinih kategorija (npr. kampovi i sobe na seljačkim gospodarstvima)
 - nedovoljno iskorišten potencijal tradicijskih i umjetničkih obrta u sferi turizma
 - nedostatak specijaliziranih kušaonica i izletišta za plasman domaćih proizvoda
 - trend smanjenja broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava
 - mala veličina zemljišnog posjeda te njihova velika rascjepkanost
 - nedostatna primjena inovativnih rješenja te niža tehnološka opremljenost u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi
 - mali broj preradbenih kapaciteta
- te
- nepostignuti uvjeti sigurnosti prometa za sve sudionike (nedostatak pješačko-biciklističkih staza, pješačkih prijelaza, prometnih znakova i ostale prometne signalizacije)
 - neadekvatni kolnici pojedinih županijskih i lokalnih cesta te neadekvatno održavanje pojedinih nerazvrstanih cesta
 - neadekvatno uređenje pojedinih javnih prostora (tržnice, groblja, zelene površine, dječja i sportska igrališta) i prostora za parkiranje
 - neadekvatno uređeni/nedostatni prostori društvenih, vatrogasnih i kulturnih domova te prostori za rad udruga
 - nedostatno korištenje prirodnih i kulturnih potencijala za razvoj turizma
 - djelomično neadekvatna zaštita/očuvanje sakralnih objekata, spomenika kulture, arhitektonske i graditeljske baštine
 - nedostatak prostora za promociju i očuvanje materijalne i nematerijalne tradicijske baštine, etnografske i sl.

5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS

5.1. Prikaz potreba LAG područja

Tablica 25: Potrebe LAG područja

Naziv potrebe	Opis potrebe	Naziv općeg cilja LRS kojim se ispunjava potreba	Naziv specifičnog cilja LRS kojim se ispunjava potreba
P1 Ojačati primarnu poljoprivrednu proizvodnju i potaknuti stvaranje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje na LAG području	Potreba se odnosi na povećanje konkurentnosti poljoprivrede smanjenjem troškova proizvodnje, povećanjem produktivnosti i učinkovitosti, uvođenjem novih tehnologija i inovativnih rješenja te stvaranjem dodane vrijednosti preradom primarnih poljoprivrednih proizvoda što će ojačati tržišnu konkurentnost, razviti poduzetništvo i utjecati na otvaranje radnih mjesta.	C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života	C 1.1 Jačanje konkurentnosti poljoprivrede LAG područja
P2 Poduprijeti razvoj dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	Potreba se odnosi na razvoj dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima čime će se povećati prihodi te stvoriti dodatne mogućnosti za zapošljavanje što će povećati prepoznatljivost i atraktivnost LAG područja.	C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života	C 1.2 Jačanje diverzifikacije i prepoznatljivosti LAG područja razvojem ruralnog turizma i dopunskih djelatnosti
P3 Razviti i unaprijediti infrastrukturu te poduprijeti rad udruga na LAG područjau	Potreba se odnosi na potporu razvoju i unaprjeđenju javne infrastrukture što će povećati kvalitetu života i stvoriti daljnje preduvjete za razvoj LAG područja.	C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života	C 1.3 Unaprjeđenje i razvoj javne infrastrukture te potpora udrugama

Analizom podataka prikazanih u opisu LAG područja utvrđeno je činjenično stanje u pojedinim razvojnim segmentima te su utvrđeni razvojni izazovi i razvojne potrebe. Temeljem provedene

analize stanja te na radionicama s dionicima kroz SWOT analizu utvrđene su ključne snage i slabosti, prilike i prijetnje LAG područja.

Analizom stanja i SWOT analizom utvrđen je široki spektar razvojnih potreba, no na samo neke od njih je moguće djelovati provedbom lokalne razvojne strategije. Kao ključne razvojne potrebe u razdoblju 2023. – 2027. godine definiraju se:

P1 Ojačati primarnu poljoprivrednu proizvodnju i potaknuti stvaranje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje na LAG području

Podaci iz analize stanja u poljoprivredi ukazuju da je broj poljoprivrednih proizvođača na području LAG-a u posljednjih 7 godina prepolovljen, a u strukturi prevladavaju mali poljoprivredni proizvođači koji se uglavnom bave ratarskom proizvodnjom, a manje stočarstvom, voćarstvom, povrtlarstvom. Nadalje, u SWOT analizi su kao razvojne slabosti istaknute mala veličina zemljišnog posjeda i njihova velika rascjepkanost te nedostatna primjena inovativnih rješenja i niža tehnološka opremljenost u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi. Sve navedeno upućuje kako je neophodno povećati konkurentnost poljoprivrede na LAG području kako bi poljoprivredni proizvođači dugoročno opstali. Povećanje konkurentnosti moguće je ostvariti smanjenjem troškova proizvodnje, povećanjem produktivnosti i učinkovitosti uvođenjem novih tehnologija i inovativnih rješenja.

Na području LAG-a postoji duga tradicija bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom, no uglavnom se radi o primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i to nisko dohodovnim kulturama. Poljoprivredni proizvođači uglavnom posjeduju manje proizvodne kapacitete, a vrlo mali broj njih se bavi preradom. Dodatno, u SWOT analizi je kao jedna od razvojnih slabosti prepoznat nedovoljan broj preradbenih kapaciteta te nedostatna ponuda domaćih proizvoda putem specijaliziranih kušaonica i izletišta. Jedan od načina za stvaranje dodane vrijednosti je prerada primarnih poljoprivrednih proizvoda što će ojačati tržišnu konkurentnost, razviti poduzetništvo i utjecati na otvaranje radnih mjesta.

P2 Poduprijeti razvoj dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima

Mali poljoprivredni proizvođači koji prevladaju na području LAG-a uglavnom su mješovita gospodarstva koja se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom te im zbog bavljenja nisko dohodovnim kulturama i malih kapaciteta poljoprivrede nije primarni izvor prihoda. SWOT analizom utvrđen je nedovoljno iskorišten potencijal tradicijskih i umjetničkih obrta u sferi turizma, nedostatna ponuda domaćih proizvoda putem specijaliziranih kušaonica i izletišta, nedostatak koordinacije u razvoju turizma i poljoprivrede. Povećanje prihoda i na malim gospodarstvima moguće je ostvariti ulaganjem u razvoj dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima čime će se stvoriti i dodatne mogućnosti za zapošljavanje. Razvoj turizma, tradicijskih obrta i drugih djelatnosti povećat će prepoznatljivost i atraktivnost LAG područja.

P3 Razviti i unaprijediti infrastrukturu te poduprijeti rad udruga na LAG području

Analizom stanja i SWOT analizom utvrđeno je stanje javne infrastrukture te su kao ključni nedostaci istaknuti nedostatak uređenih otkupnih i prodajnih mjesta za plasman poljoprivrednih proizvoda i prerađevina, nedostatak prostora za promociju i očuvanje materijalne i nematerijalne tradicijske baštine, etnobjirki i sl., nedovoljna pokrivenost kućanstava kanalizacijskim sustavom odnosno sustavom za odvodnju otpadnih voda, nepostignuti uvjeti sigurnosti prometa za sve sudionike (nedostatak pješačko-biciklističkih staza, pješačkih prijelaza, prometnih znakova i ostale prometne signalizacije), neadekvatni kolnici pojedinih županijskih i lokalnih cesta te neadekvatno održavanje pojedinih nerazvrstanih cesta, neadekvatno uređenje javnih prostora (tržnice, groblja, zelene površine, dječja i sportska igrališta) i prostora za parkiranje, neadekvatno uređeni/nedostatni prostori društvenih, vatrogasnih i kulturnih domova te prostora za rad udruga, nedostatno korištenje prirodnih i kulturnih potencijala za razvoj turizma, djelomično neadekvatna zaštita/očuvanje sakralnih objekata, spomenika kulture, arhitektonske i graditeljske baštine, nedostatak prostora za promociju i očuvanje materijalne i nematerijalne tradicijske baštine, etnobjirki, nedovoljna brzina interneta na pojedinim područjima. Na području LAG-a kultura života i rada očuvana je kroz različite manifestacije i aktivnosti čiji su nositelji najčešće mnogobrojne udruge civilnog društva. Potpora njihovim aktivnostima kao i osiguranje adekvatnih prostora za njihov rad najčešće je nedostatna i ne omogućava iskorištenje njihovih kapaciteta. Iz navedenog je vidljivo da postoje značajne potrebe za razvojem i unaprjeđenjem gotovo svih vrsta javne infrastrukture te potpori aktivnostima udruga. Razvoj i unaprjeđenje infrastrukture će povećati kvalitetu života i stvoriti daljnje preduvjete za gospodarski razvoj LAG područja.

5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS

Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS

Naziv općeg cilja	Kratki opis općeg cilja	Naziv specifičnog cilja	Kratki opis specifičnog cilja
C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života	Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života ključne su potrebe proizašle iz analize stanja, SWOT analize i sastanaka s dionicima. Jačanje konkurentnosti ostvarit će se s jedne strane jačanjem poljoprivredne proizvodnje te stvaranjem dodane vrijednosti putem prerade, a s druge strane diverzifikacijom djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima. Kvaliteta života utječe na zadržavanje stanovnika u LAG području stoga je potrebno usmjeriti posebne napore u poboljšanje uvjeta za život i rad što se ostvaruje povećanjem konkurentnosti i stvaranjem uvjeta za zapošljavanje te unaprjeđenjem i modernizacijom infrastrukture.	C 1.1 Jačanje konkurentnosti poljoprivrede LAG područja	Analiza stanja i SWOT analiza ukazuju na strukturu u kojoj prevladavaju mali poljoprivredni proizvođači orijentirani na nisko dohodovne kulture. Proizvođači su nedovoljno tehnološki opremljeni te ih je potrebno potaknuti na modernizaciju i proširenje kapaciteta. Preradom primarnih poljoprivrednih proizvoda ostvaruje se povećanje prihoda i povećava konkurentnost poljoprivrednih proizvođača na području LAG-a.
		C 1.2 Jačanje diverzifikacije i prepoznatljivosti LAG područja razvojem ruralnog turizma i dopunskih djelatnosti	Jačanjem diverzifikacije putem razvoja ruralnog turizma i drugih nepoljoprivrednih djelatnosti povećat će se prihodi i mogućnosti za zapošljavanje što će rezultirati stvaranjem novih radnih mjesta. Navedeno će povećati prepoznatljivost LAG područja na nacionalnoj razini.
		C 1.3 Unaprjeđenje i razvoj javne infrastrukture te potpora udrugama	Analiza stanja, kao i dionici uključeni u proces izrade LRS-a, istaknuli su razvojnu potrebu za podrškom aktivnostima udruga te unaprjeđenjem i razvojem infrastrukture koja predstavlja preduvjet rasta i razvoja LAG područja te unaprjeđenja životnih uvjeta i kvalitete života LAG područja.

LAG Mura-Drava zeleno je i inovativno područje prepoznatljivo po poljoprivredi koja teži ekološkoj i biodinamičkoj proizvodnji, razvijenom ruralnom turizmu, kvalitetnoj infrastrukturi te očuvanoj prirodnoj i kulturnoj baštini – razvojna je vizija koja definira smjer u kojem se LAG želi razvijati u razdoblju 2023. – 2027. godine. Razvojni ciljevi LAG-a Mura-Drava kreirani su

temeljem analize postojećih razvojnih izazova i potreba te SWOT analize i usmjereni su na osiguravanje realizacije razvojne vizije.

Opći cilj *C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života*

Analiza stanja i SWOT analiza ukazale su na ključne razvojne potrebe LAG područja. Značajna depopulacija područja, smanjenje broja poljoprivrednih proizvođača, uglavnom mješovita mala gospodarstva, nedostatak preradbenih kapaciteta, neiskorišteni kapaciteti za razvoj ruralnog turizma i nepoljoprivrednih djelatnosti, nedovoljno iskorišteni prirodni i kulturni resursi rezultiraju smanjenom konkurentnosti LAG područja. Stoga je cilj usmjeren na sveobuhvatno jačanje konkurentnosti LAG područja koja će se ostvariti; unaprjeđenjem i povećanjem učinkovitosti poljoprivredne proizvodnje te poticanjem prerade kako bi se osigurala održivost i konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava i poljoprivrede u cijelosti; poticanjem diverzifikacije djelatnosti na području LAG-a te uvođenjem nepoljoprivrednih djelatnosti povećat će se prihodi, zapošljivost te prepoznatljivost LAG područja.

Nadalje, cilj je usmjeren na poboljšanje uvjeta za život i rad na području LAG-a. Analiza stanja ukazala je i na nedostatke u gotovo svim tipovima infrastrukture, a prvenstveno u komunalnoj, društvenoj i prometnoj infrastrukturi. Dugoročna održivost i zadržavanje stanovnika na području LAG-a uvelike ovisi o kvaliteti života te postojanju (pred)uvjeta za rad i poslovanje pri čemu kvalitetna infrastruktura igra značajnu ulogu. Ostvarenju navedenog cilja doprinijet će tri specifična cilja: *C 1.1 Jačanje konkurentnosti poljoprivrede LAG područja, C 1.2 Jačanje diverzifikacije i prepoznatljivosti LAG područja razvojem ruralnog turizma i dopunskih djelatnosti, C 1.3 Unaprjeđenje i razvoj javne infrastrukture.*

C 1.1 Jačanje konkurentnosti poljoprivrede LAG područja

Analiza stanja pokazala je kako se broj poljoprivrednih proizvođača rapidno smanjuje, a većina preostalih proizvodi za vlastite potrebe i ostvaruje minimalne prihode. Realizacija specifičnog cilja ostvarit će se ulaganjem u povećanje kapaciteta, modernizaciju poljoprivredne proizvodnje, nove zelene i inovativne tehnologije. Navedeno je nužno kako bi se povećala konkurentnost postojeće poljoprivredne proizvodnje te zadržala postojeća i otvorila nova radna mjesta na području LAG-a. Nadalje, potrebno je detektirati projekte i aktivnosti kojima će se ostvariti sinergija poljoprivrede i održivog turizma koji je uz poljoprivredu definiran kao ključni faktor razvoja LAG područja. Sukladno tome, potrebno je podržati stvaranje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima putem prerade te njihovu promociju i plasman putem turizma. Ispunjenjem cilja spriječit će se daljnje smanjenje broja poljoprivrednih proizvođača, povećat će se njihova tržišna konkurentnost što će utjecati na zadržavanje stanovništva i revitalizaciju LAG područja.

C 1.2 Jačanje diverzifikacije i prepoznatljivosti LAG područja razvojem ruralnog turizma i dopunskih djelatnosti

Značajni potencijal za razvoj LAG-a leži u razvoju ruralnog turizma. Osim duge tradicije u poljoprivrednoj proizvodnji LAG karakterizira bogata resursna osnova u prirodnoj i kulturnoj baštini te je prepoznata potreba održivog korištenja istih u svrhu razvoja posebnih vrsta turizma. Poticanjem očuvanja tradicijskih zanata (čipkarstvo, košaraštvo, medičarstvo, bačvarstvo, mlinarstvo, ispiranje zlata, splavarenje) kao i razvojem pojedinih tipova smještajnih kapaciteta, kušaonica i izletišta ostvaruje se diverzifikacija i jačanje prepoznatljivosti LAG područja. Ulaganja u razvoj ruralnog turizma i drugih nepoljoprivrednih djelatnosti osigurat će gospodarski razvoj i povećati prepoznatljivosti područja LAG-a Mura-Drava. Razvoj ruralnog turizma omogućit će i plasman poljoprivrednih proizvoda čime će se ostvariti sinergijski efekt.

C 1.3 Unaprjeđenje i razvoj javne infrastrukture te potpora udrugama

Na temelju analize stanja LAG područja i informacija dionika uključenih u izradu LRS-a utvrđene su značajne potrebe za razvojem i unaprjeđenjem gotovo svih vrsta javne infrastrukture te potpora udrugama na LAG području.

Ulaganje u razvoj i unaprjeđenje javne infrastrukture kao i potpora aktivnostima udruga doprinijet će društveno-gospodarskom razvoju i rastu te unaprjeđenju životnih uvjeta LAG područja. Prilikom odabira projekata financiranih u sklopu ovog općeg cilja prednost će se dati onima koji ujedno

doprinosu realizaciji ciljeva C1 i C2, tj. onima koji omogućuju jačanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje (tržnice, nerazvrstane ceste) i jačanju diverzifikacije i prepoznatljivosti (izložbeni prostori, društveni domovi, biciklističke staze i sl. turistička infrastruktura).

5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje

Tablica 27: Intervencije u LRS

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Potreba	Intervencija
C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života	C 1.1 Jačanje konkurentnosti poljoprivrede LAG područja	P1 Ojačati primarnu poljoprivrednu proizvodnju i potaknuti stvaranje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje na LAG području	I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta
	C 1.2 Jačanje diverzifikacije i prepoznatljivosti LAG područja razvojem ruralnog turizma i dopunskih djelatnosti	P2 Poduprijeti razvoj dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	I 1.2.1 Potpora razvoju i modernizaciji dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima
	C 1.3 Unaprjeđenje i razvoj javne infrastrukture te potpora udrugama	P3 Razviti i unaprijediti infrastrukturu te poduprijeti rad udruga na LAG području	I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i udrugama na LAG području

U okviru LRS-a postavljen je jedan sveobuhvatni opći razvojni cilj koji će se ostvariti realizacijom tri specifična cilja. Ostvarenje specifičnih ciljeva ovisi o uspješnoj provedbi intervencija. U okviru svakog specifičnog cilja predviđena je jedna intervencija.

Predviđena je provedba ukupno tri intervencije:

- I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta
- I 1.2.1 Potpora razvoju i modernizaciji dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima
- I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i udrugama na LAG području

Intervencije su kreirane temeljem nalaza analize stanja, SWOT analize, prikupljenih projektnih prijedloga te inputa dionika dobivenih na radionicama. Detaljni opis intervencija nalazi se u Tablici 29.

Realizaciji razvojnih ciljeva doprinijet će i projekti suradnje. Predviđena je provedba projekata suradnje iz područja turizma temeljenog na prirodnoj i kulturnoj baštini te lokalnim proizvodima.

Tablica 28: Projekti suradnje

Vrsta projekta suradnje	Područje interesa projekta suradnje	Očekivani rezultat provedbe projekta suradnje	Indikativna visina proračuna projekta suradnje (u odnosu na ukupni iznos alokacije koju će LAG ostvariti u razdoblju 2023.-2027.)
Međuteritorijalni/transnacionalni	Turizam temeljen na prirodnoj i kulturnoj baštini te lokalnim proizvodima	Najmanje 1 resurs prirodne/kulturne baštine valoriziran u okviru provedbe projekta suradnje; organizirana promotivna događanja; promovirani lokalni proizvodi; organizirane edukacije, razmjena znanja i iskustava	10 %

Tablica 29: Opis intervencija

Naziv i kod intervencije	I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta
Područje obuhvata	LAG Mura-Drava
Kratki opis intervencije: - svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS	Intervencija je definirana kao odgovor na potrebu PI Ojačati primarnu poljoprivrednu proizvodnju i potaknuti stvaranje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje na LAG području. Na području LAG-a duga je tradicija bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom, no uglavnom se radi o primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i to nisko dohodovnim kulturama. Podaci iz analize stanja ukazuju da je broj poljoprivrednih proizvođača na području LAG-a u posljednjih 7 godina prepolovljen. Prevladavaju mali poljoprivredni proizvođači, a samo mali broj njih se bavi preradom. Nadalje, u SWOT analizi su kao razvojne slabosti istaknute: mala veličina zemljišnog posjeda i njihova velika rascjepkanost; nedostatna primjena inovativnih rješenja te niža tehnološka opremljenost u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi; mali broj preradbenih kapaciteta te nedostatna ponuda domaćih proizvoda putem specijaliziranih kušaonica i izletišta. U okviru intervencije predviđena su ulaganja u povećanje proizvodnih kapaciteta, specijalizaciju, modernizaciju, ulaganje u nove, zelene i inovativne tehnologije, opremanje postojećih i uspostavu novih preradbenih kapaciteta, što će doprinijeti smanjenju troškova proizvodnje, povećanju produktivnosti i učinkovitosti poljoprivredne proizvodnje. Provedbom ove intervencije doprinijet će se ostvarenju: - općeg cilja C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života - ulaganjem u poljoprivrednu proizvodnju i preradu povećat će se konkurentnost i osigurati opstanak poljoprivrednih proizvođača što će povećati i konkurentnost LAG područja u cjelini. - specifičnog cilja C 1.1 Jačanje konkurentnosti poljoprivrede LAG područja - ulaganjima u okviru ove intervencije smanjit će se troškovi proizvodnje, povećati učinkovitost i produktivnost te stvoriti dodana vrijednost što će rezultirati povećanjem konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje. - specifičnog cilja ZPP SO2. Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanja, tehnologiju i digitalizaciju - u okviru intervencije planirana su ulaganja u povećanje kapaciteta, preradbene kapacitete, modernizaciju i nove, zelene i inovativne tehnologije što će smanjiti troškove proizvodnje, povećati učinkovitost i produktivnost te doprinijeti povećanju tržišne konkurentnosti. - specifičnog cilja ZPP SO8 Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo - u okviru ove intervencije planirana su ulaganja u razvoj ruralnog gospodarstva čime se stvaraju mogućnosti za zapošljavanje, razvija se gospodarstvo LAG-a i potencijalno smanjuje depopulacija Intervencija pripada članku 73 Uredbe (EU) 2021/2115 Doprinos intervencije pokazateljima rezultata ZPP-a: R.3 Digitalizacija poljoprivrede – minimalno 1 poljoprivredno gospodarstvo primit će potporu za ulaganje u digitalnu poljoprivrednu tehnologiju

	R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava – minimalno 11 poljoprivrednika primit će potporu u okviru ove intervencije za ulaganja u povećanje kapaciteta, preradu, izgradnju/dogradnju/rekonstrukciju, modernizaciju i nove, zelene i inovativne tehnologije R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva – minimalno 2 ruralna poduzeća primit će potporu za razvoj poslovanja u okviru ove intervencije Dodana vrijednost očituje se u primjeni novih, inovativnih, zelenih i digitalnih tehnologija što će utjecati na jačanje svijesti o ulozi i važnosti inovativnih i zelenih tehnologija u poljoprivredi, što u konačnici doprinosi konceptu „Pametnih sela“. U odnosu na intervencije iz SP ZPP, ova intervencija je kompleksnija jer objedinjuje dvije vrste ulaganja – ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju i preradu što omogućuje maksimalnu učinkovitost alociranih sredstava.
Ciljani korisnici	Korisnici intervencije su fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	Uvjeti prihvatljivosti korisnika između ostalog su: - imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima; - ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva od najmanje 3.000 EUR. Detaljni uvjeti prihvatljivosti propisat će se u LAG natječaju.
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	Prihvatljivi projekti između ostalog su: - ulaganje u građenje novih / rekonstrukciju postojećih i/ili opremanje objekata na poljoprivrednom gospodarstvu koji su u funkciji osnovne djelatnosti; kupnja poljoprivredne mehanizacije, opreme i gospodarskih vozila za vlastitu primarnu poljoprivrednu proizvodnju; restrukturiranje postojećih i/ili podizanje novih višegodišnjih nasada - ulaganje u građenje novih / rekonstrukciju postojećih i/ili opremanje objekata za preradu primarnih poljoprivrednih proizvoda; ulaganje u nabavu opreme i gospodarskih vozila Napomena: opći uvjeti prihvatljivosti troškova i neprihvatljivi troškovi u LAG intervencijama bit će propisani LEADER operativnim pravilima na nacionalnoj razini te će se detaljan opis prihvatljivih ulaganja i projekata definirati LAG natječajem Uvjeti prihvatljivosti projekta između ostalog su: - projekt se mora provoditi na području LAG-a Mura-Drava - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) - biti usklađen s općim i specifičnim ciljevima LRS-a - odnositi se na proizvodnju proizvoda/preradu primarne poljoprivredne proizvodnje, koji su navedeni u Prilogu I. Ugovora
Načela kriterija odabira	Načela kriterija odabira su: • ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (veći broj bodova dobivaju korisnici s manjim SO)

		• sektor ulaganja i vrsta ulaganja (veći broj bodova dobivaju korisnici koji ulažu u stočarstvo, voćarstvo i povrtlarstvo i ekološku poljoprivredu) • indeks razvijenosti JLS-a (veći broj bodova dobivaju korisnici koji ulažu na području općina s nižim indeksom razvijenosti) • područja s prirodnim ograničenjima i ostalim posebnim ograničenjima (dodatne bodove dobivaju korisnici koji ulažu na području općina s prirodnim ograničenjima i ostalim posebnim ograničenjima) • stručna sprema korisnika (dodatne bodove dobivaju korisnici koji imaju SSS, VSS, VŠS agronomskog ili veterinarskog smjera) Detaljni kriteriji odabira kreirat će se u LAG natječaju.
Najniža ukupna vrijednost projekta		Najniža ukupna vrijednost projekta je 10.000,00 eura (bez PDV-a).
Najviša ukupna vrijednost projekta		Najviša ukupna vrijednost projekta je 300.000,00 eura (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu		<i>Odredit će se u LAG natječaju</i>
Najviši iznos potpore po projektu		<i>Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR</i>
Intenzitet potpore		Intenzitet potpore iznosi: - kod ulaganja u preradu iznosi do 50 % od ukupnih prihvatljivih troškova projekta, a iznimno se može uvećati do 80 % prihvatljivih troškova projekta za mlade poljoprivrednike (do 40 godina), odnosno 85 % prihvatljivih troškova projekta za male poljoprivrednike (od 3.000 EUR SO do 10.000 EUR SO ako ulažu u sektor voća, povrća i cvijeća, odnosno do 15.000 EUR SO za ulaganja u ostalim sektorima) - kod ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju iznosi do 65 % od ukupnih prihvatljivih troškova projekta, a iznimno se može uvećati do 80 % prihvatljivih troškova projekta za mlade poljoprivrednike (do 40 godina), odnosno 85 % prihvatljivih troškova projekta za male poljoprivrednike (od 3.000 EUR SO do 10.000 EUR SO ako ulažu u sektor voća, povrća i cvijeća, odnosno do 15.000 EUR SO za ulaganja u ostalim sektorima)
Pokazatelji		
Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0	
Broj sačuvanih radnih mjesta	2	
R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.3 Digitalizacija poljoprivrede
	Mjerna jedinica	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu
	Ciljna vrijednost	Minimalno 1
2.	Naziv pokazatelja	R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava
	Mjerna jedinica	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu
	Ciljna vrijednost	Minimalno 11

3.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva	
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća	
	Ciljna vrijednost	Minimalno 2	
Naziv i kod intervencije		I 1.2.1 Potpora razvoju i modernizaciji dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	
Područje obuhvata		LAG Mura-Drava	
Kratki opis intervencije: - svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je primjenjivom opis inovativnih elemenata LRS		Intervencija je definirana kao odgovor na potrebu P2 Poduprijeti razvoj dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima U okviru intervencije potpora će se dodjeljivati projektima koji se odnose na izgradnju novih, rekonstrukciju, dogradnju kao i modernizaciju postojećih objekata te opremanje s ciljem daljnjeg razvoja tradicijskih obrta i ruralnog turizma. Provedba ove intervencije osigurat će sinergijski efekt s intervencijom I 1.1.1. Osim što će poduprijeti razvoj i modernizaciju dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima te time povećati prepoznatljivost i konkurentnost, ujedno će i ojačati položaj malih poljoprivrednika LAG-a. Mali poljoprivredni proizvođači koji prevladavaju na području LAG-a uglavnom su mješovita gospodarstva koja se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom te im zbog bavljenja nisko dohodovnim kulturama i malih kapaciteta poljoprivrede nije primarni izvor prihoda. Poticanjem ulaganja i razvojem ruralnog turizma omogućuje se proizvodnja i plasman lokalnih proizvoda. Analiza stanja u području turizma ukazuje da se većina noćenja ostvaruje u hotelskom smještaju dok nedostaju određeni tipovi smještaja (npr. smještaj na seljačkim domaćinstvima). Također, evidentiran je velik neiskorišten potencijal prirodnih i kulturnih resursa koji se također mogu valorizirati putem ruralnog turizma. Ključne tvrdnje iz SWOT-a su: nedovoljno iskorišten potencijal tradicijskih i umjetničkih obrta u sferi turizma, nedostatna ponuda domaćih proizvoda putem specijaliziranih kušaonica i izletišta, nedostatak koordinacije u razvoju turizma i poljoprivrede, nedostatak smještajnih kapaciteta pojedinih kategorija (npr. kampovi i sobe na seljačkim gospodarstvima). Razvoj turizma moguće je ostvariti i na malim gospodarstvima razvojem dodatnih djelatnosti čime će se stvoriti novi izvori prihoda te dodatne mogućnosti za zapošljavanje što će povećati prepoznatljivost i atraktivnost LAG područja. Ulaganjem u tradicijske obrte očuvat će se kultura života i rada te povećati prepoznatljivost LAG područja. Provedbom ove intervencije doprinit će se ostvarenju: - općeg cilja C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života - ulaganja u okviru ove intervencije omogućit će razvoj ruralnog turizma i drugih nepoljoprivrednih djelatnosti što će osigurati gospodarski razvoj i povećati konkurentnost područja LAG-a Mura-Drava - specifičnog cilja C 1.2 Jačanje diverzifikacije i prepoznatljivosti LAG područja razvojem ruralnog turizma i dopunskih djelatnosti - ulaganjima u okviru ove intervencije jačati će se diverzifikacija djelatnosti i ojačati prepoznatljivost LAG-a - specifičnog cilja ZPP SO7 Privlačenje i podupiranje mladih poljoprivrednika i drugih novih poljoprivrednika te olakšavanje održivog poslovnog razvoja u ruralnim područjima - u okviru intervencije planirana su ulaganja	

	u razvoj dodatnih djelatnosti koji će generirati dodatne prihode i time povećati održivost poslovanja u ruralnim prostorima - specifičnog cilja ZPP SO8 Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo - razvojem dodatnih djelatnosti na području LAG-a promiče se zapošljavanje i rast. Provedbom ove intervencije doprinosi se sljedećim pokazateljima rezultata: R.39 Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća u području biogospodarstva, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a – najmanje 2 ruralna poduzeća će primiti investicijsku potporu za razvoj dodatnih djelatnosti Intervencija pripada članku 73 Uredbe (EU) 2021/2115. Dodana vrijednost ove intervencije očituje se kroz jačanje znanja i vještina poljoprivrednih proizvođača koji ulažu u razvoj dodatnih djelatnosti kao i šire zajednice koja ima priliku učiti na njihovim primjerima. U odnosu na intervenciju iz SP ZPP, ova intervencija se ciljano fokusira na ulaganja u tradicijske obrte i razvoj ruralnog turizma.
Ciljani korisnici	Korisnici intervencije su fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	Uvjeti prihvatljivosti korisnika između ostalog su: - imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima; - biti u rangu mikro ili malog poduzeća na način i pod uvjetima kako je to propisano Prilogom I Uredbe (EU) br. 702/2014. Detaljni uvjeti prihvatljivosti korisnika propisat će se LAG natječajem
Prihvatljive vrste projekata i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	Prihvatljivi projekti su: - koji se odnose na ulaganje u tradicijske i umjetničke obrte (izgradnja novih, rekonstrukcija i dogradnja postojećih objekata te opremanje) - koji se odnose na ulaganja u razvoj ruralnog turizma (izgradnja novih, rekonstrukcija i dogradnja postojećih objekata te opremanje) Uvjeti prihvatljivosti projekta između ostalog su: - projekt se mora provoditi na području LAG-a Mura-Drava - biti usklađen s općim i specifičnim ciljevima LRS-a - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) Napomena: opći uvjeti prihvatljivosti troškova i neprihvatljivi troškovi u LAG intervencijama bit će propisani LEADER operativnim pravilima na nacionalnoj razini te će se detaljan opis prihvatljivih ulaganja i projekata definirati LAG natječajem

Načela kriterija odabira		Načela odabira u ovoj intervenciji su: • ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (veći broj bodova dobivaju korisnici s manjim SO) • broj novih/sačuvanih radnih mjesta (veći broj bodova dobiva projekt s kojim se otvaraju nova radna mjesta) • stručna sprema korisnika/odgovorne osobe poljoprivrednog gospodarstva ili člana obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva (dodatne bodove dobivaju korisnici koji imaju SSS, VSS, VŠS agronomskog, veterinarskog, turističkog ili umjetničkog smjera) • indeks razvijenosti JLS-a (veći broj bodova dobivaju korisnici koji ulazu na području općina s nižim indeksom razvijenosti) • područja s prirodnim ograničenjima i ostalim posebnim ograničenjima (dodatne bodove dobivaju korisnici koji ulazu na području općina s prirodnim ograničenjima i ostalim posebnim ograničenjima) Detaljni kriteriji odabira propisat će se LAG natječajem
Najniža ukupna vrijednost projekta		Najniža ukupna vrijednost projekta je 10.000,00 eura (bez PDV-a).
Najviša ukupna vrijednost projekta		Najviša ukupna vrijednost projekta je 300.000,00 eura (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu		<i>Odredit će se u LAG natječaju</i>
Najviši iznos potpore po projektu		<i>Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR</i>
Intenzitet potpore		Intenzitet potpore iznosi 65 % ukupnih prihvatljivih troškova projekta
Pokazatelji		
Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a		1
Broj sačuvanih radnih mjesta		1
1	Naziv pokazatelja	R.39 Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća u području biogospodarstva, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	2

Naziv i kod intervencije	I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i udrugama na LAG području
Područje obuhvata	LAG Mura-Drava
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je primjenjivo, opis inovativnih elemenata LRS	Intervencija je definirana temeljem potrebe <i>P3 Razviti i unaprijediti infrastrukturu te poduprijeti rad udruga na LAG području.</i> Područje LAG-a ima visoku izgrađenost komunalne infrastrukture s izuzetkom sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. Međutim, analizom stanja i SWOT analizom utvrđene su značajne potrebe za razvojem i unaprjeđenjem kvalitete gotovo svih vrsta javne infrastrukture (javne poljoprivredne i turističke infrastrukture, društvene infrastrukture, prometne, energetske i komunalne infrastrukture). S obzirom na to da se u okviru intervencije ne mogu planirati značajna ulaganja kao što su ulaganje u sustave odvodnje i pročišćavanja, a sukladno nalazima analize stanja i SWOT analize, intervencija će se usmjeriti na ulaganja u javne prostore, (tržnice, groblja, zelene površine, dječja i sportska igrališta), društvenu infrastrukturu (vatrogasne i društvene domove, prostore za smještaj muzejskih zbirki, prostore za održavanje manifestacija i rad udruga), prometnu infrastrukturu i sl. U okviru intervencije planirana je potpora za unaprjeđenje kvalitete postojeće javne infrastrukture i izgradnju nove infrastrukture s opremanjem ili bez njega te potpora udrugama. Provedbom ove intervencije doprinijet će se ostvarenju: - općeg cilja <i>C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života</i> - izgradnjom i rekonstrukcijom javne infrastrukture direktno se utječe na povećanje kvalitete života na području LAG-a - specifičnog cilja <i>C 1.3. Unaprjeđenje i razvoj javne infrastrukture te potpora udrugama</i> - ulaganjima u izgradnju i rekonstrukciju javne infrastrukture ista se unaprjeđuje i razvija dok se potporom udrugama povećava uključivost i unaprjeđuje razvoj - specifičnog cilja <i>ZPP SO8. Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo</i> - provedbom intervencije ostvarit će se povećanje kvalitete života u ruralnim područjima te stvoriti preduvjeti za daljnji razvoj gospodarstva i zapošljavanja Intervencija pripada članku 73 Uredbe (EU) 2021/2115. Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazatelju rezultata <i>R.41 ZPP-a Povezivanje ruralnih područja Europe</i> - očekuje se da će cca 80 % odnosno 20.000 stanovnika LAG-a imati koristi od poboljšanja postojeće i izgradnje nove lokalne infrastrukture Dodana vrijednost provedbe ove intervencije očituje se kroz jačanje kapaciteta te uspostavu horizontalne i vertikalne suradnje lokalnih dionika pri planiranju i provedbi projekata te u doprinosu konceptu „Pametnih sela“.

	U odnosu na intervenciju iz SP ZPP, ova intervencija se primarno fokusira i naglašava ulaganja u turizam, kulturu, mlade i sport.
Ciljani korisnici	Korisnici intervencije su: - jedinice lokalne samouprave - trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave - udruge - javne ustanove
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	Uvjeti prihvatljivosti korisnika između ostalog su: - imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima; Detaljni uvjeti prihvatljivosti korisnika propisat će se LAG natječajem
Prihvatljive vrste projekata i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	Prihvatljivi projekti su: rekonstrukcija postojećih i/ili izgradnja novih građevina s opremanjem ili bez opremanja, samo opremanje ili održavanje, za komunalnu, javnu gospodarsku (poljoprivredu, turizam), kulturno-društvenu i sportsko-rekreativnu namjenu. Kod natječaja namijenjenog udrugama prihvatljivi su i projekti koji obuhvaćaju i edukacijsko-informativne i promotivne aktivnosti. Uvjeti prihvatljivosti projekta između ostalog su: - projekt se mora provoditi na području LAG-a Mura-Drava - biti usklađen s općim i specifičnim ciljevima LRS-a - aktivnosti vezane za projekt/ulaganje ne smiju započeti prije podnošenja zahtjeva za potporu na LAG natječaj - projekt mora predstavljati jednu funkcionalnu cjelinu i provoditi se na jednoj određenoj lokaciji, ne na više odvojenih lokacija - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) Napomena: opći uvjeti prihvatljivosti troškova i neprihvatljivi troškovi u LAG intervencijama biti će propisani LEADER operativnim pravilima na nacionalnoj razini te će se detaljan opis prihvatljivih ulaganja i projekata definirati LAG natječajem
Načela kriterija odabira	Načela odabira projekata temelje se na: - indeks razvijenosti JLS-a (veći broj bodova dobivaju korisnici koji ulažu na području općina s nižim indeksom razvijenosti)

	- sektoru/vrsti javne infrastrukture (veći broj bodova dobivaju projekti/ulaganja u turizam, kulturu, mlade i sport) - područja s prirodnim ograničenjima i ostalim posebnim ograničenjima (dodatne bodove dobivaju korisnici koji ulažu na području općina s prirodnim ograničenjima i ostalim posebnim ograničenjima) - dodatno za udruge: broj članova udruge, godina osnivanja udruge (veći broj bodova dobivaju udruge s više članova i dužim djelovanjem) Detaljni kriteriji odabira propisat će se LAG natječajem
Najniža ukupna vrijednost projekta	Najniža ukupna vrijednost projekta je 5.000EUR (bez PDV-a)
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je 300.000 EUR (bez PDV-a)
Najniži iznos potpore po projektu	<i>Odredit će se u LAG natječaju</i>
Najviši iznos potpore po projektu	<i>Odredit će se u LAG natječaju Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR</i>
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore iznosi od 80 do 100 % vrijednosti ukupno prihvatljivih troškova projekta, ovisno o stupnju razvijenosti jedinice lokalne samouprave

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	9

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe
	Mjerna jedinica	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi
	Ciljna vrijednost	20.000

Skupni prikaz svih pokazatelja za sve intervencije LRS

Intervencija LRS	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Doprinos pokazateljima rezultata ZPP	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupna vrijednost
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne	R.3 Digitalizacija poljoprivrede	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu	R.3	0	0	0	1	0	0	0	1

poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta											
I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta	R.9. Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu	R.9	0	0	0	9		2	0	11
I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta	R 37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37	0	0	0	0	0	0	0	0
I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva	Broj poduzeća	R.39	0	0	0	1	0	1	0	2
I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta	Broj sačuvanih radnih mjesta	Broj radnih mjesta koja su sačuvana provedbom intervencije	N/P	0	0	0	1	1	0	0	2
I 1.2.1 Potpora pokretanju i modernizaciji dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	R 37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R 37	0	0	0	1	0	0	0	1
I 1.2.1 Potpora pokretanju i modernizaciji dodatnih djelatnosti	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva	Broj poduzeća	R.39	0	0	0	0	2	0	0	2

na poljoprivrednim gospodarstvima											
I 1.2.1 Potpora pokretanju i modernizaciji dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	Broj sačuvanih radnih mjesta	Broj radnih mjesta koja su sačuvana provedbom intervencije	N/P	0	0	0	0	1	0	0	1
I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i udrugama na LAG području	R 37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R 37	0	0	0	0	0	0	0	0
I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i potpora udrugama na LAG području	R 41 Povezivanje ruralnih područja Europe	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi	R41	0	0		14.000	6.000	0	0	20.000
I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i udrugama na LAG području	Broj sačuvanih radnih mjesta	Broj radnih mjesta koja su sačuvana provedbom intervencije	N/P	0	0	8	1	0	0	0	9

Prikaz kriterija na temelju kojih projekti iz intervencije doprinose provedbi koncepta Pametnih sela

r.b.	Kriterij koji doprinosi provedbi koncepta Pametnih sela	Kriteriji LAG-a na temelju kojih se projekti svrstavaju u projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
1.	Inovativna i pametna rješenja u selima	U intervenciji <i>I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta</i> u ovu kategoriju svrstavaju se projekti koji se odnose na ulaganja u: • primjenu novih, inovativnih pristupa i procesa proizvodnje, novih i inovativnih tehnologija i tehnoloških rješenja u proizvodnji i preradi. U intervenciji <i>I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i potpora udrugama na LAG područja</i> u ovu kategoriju svrstavaju se projekti koji se odnose na ulaganja u: • inovativna rješenja u izgradnji i modernizaciji i nove tehnologije u opremanju javne infrastrukture.
2.	Digitalizacija u poljoprivredi i ostalim društvenim aktivnostima u selima	U intervenciji <i>I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta</i> u ovu kategoriju svrstavaju se projekti koji se odnose na ulaganja u: • primjenu digitalnih tehnologija u procesima proizvodnje i prerade.
3.	Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanje klimatskih promjena u selima.	U intervenciji <i>I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta</i> u ovu kategoriju svrstavaju se projekti koji se odnose na ulaganja u: • novu energetske učinkovitiju opremu, mehanizaciju i zelenu tehnologiju koje doprinose zaštiti okoliša i ublažavanju klimatskih promjena U intervenciji <i>I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i potpora udrugama na LAG području</i> u ovu kategoriju svrstavaju se projekti koji se odnose na ulaganja u: • novu energetske učinkovitiju infrastrukturnu opremu

5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima

U nastavku su ukratko opisane procedure pripreme i objave LAG natječaja te postupak odabira projekata.

Priprema i raspisivanje LAG natječaja

LAG administratori (zaposlenici, odnosno ured LAG-a uz eventualnu potporu vanjskih suradnika) pripremaju natječaj, tj. natječajnu dokumentaciju. LAG natječaj sadržavat će najmanje sljedeće informacije: predmet, svrhu i iznos raspoloživih sredstava LAG natječaja, uvjete prihvatljivosti korisnika projekta i dokumentaciju, uvjete prihvatljivosti projekta i dokumentaciju, uvjete prihvatljivosti troškova i dokumentaciju, kriterije odabira projekata i dokumentaciju, prihvatljive i neprihvatljive troškove, detaljan postupak odabira projekata, visinu i intenzitet potpore (s jasno definiranim uvećanjima), način, uvjete i rokove prijave projekta te popis priloga i obrazaca. LAG natječaj može sadržavati i druge dokumente poput vodiča za korisnike i sl. Konačni nacrt natječaja zajedno sa svim priložima i obrascima mora odobriti nadležno tijelo LAG-a. Nakon odobrenja, natječaj i pripadajući obrasci, prilozi, vodiči i ostali dokumenti objavljuju se na mrežnoj stranici LAG-a⁴. Kao pomoć korisnicima, prije i za vrijeme trajanja pojedinog natječaja, LAG može provesti animacijske aktivnosti u vidu edukacija, treninga ili savjetovanja.

Podnošenje, zaprimanje, ocjenjivanje i odabir projekata

Postupak odabira projekata bit će naveden u LAG natječaju. LAG će postupati sukladno procedurama navedenim u LRS-u, internim aktima LAG-a, prethodno odobrenim od strane nadležnog tijela te temeljem statuta LAG-a.

Podnošenje, zaprimanje, ocjenjivanje i odabir projekata provodit će se sukladno smjernicama raspisanim od strane nadležnih tijela.

O konačnom odabiru projekta odlučuje Upravni odbor, koji provodi procjenu projektnih prijedloga prema izvješću Ocjenjivačkog odbora, privremenoj rang-listi i popratnoj dokumentaciji. Na odluke Upravnog odbora, korisnici projekata imaju mogućnost prigovora Nadzornom odboru LAG-a. Popis odabranih projekata bit će objavljen na mrežnoj stranici LAG-a.

LAG putem AGRONET sustava podnosi zahtjeve za potporu u ime korisnika prethodno odabranih projekata. APPRRR nakon kontrole zahtjeva za potporu donosi odluku o dodjeli sredstava ili odbijanju zahtjeva.

Za provedbu postupka odabira projekata izradit će se *Priručnik o radu LAG-a za provedbu LRS-a i odabir projekata* koji će sadržavati opis cjelokupnog procesa od pripreme i objave natječaja do donošenja Odluke o odabiru projekata te potrebnu proceduru za rad članova Ocjenjivačkog odbora.

Projekti financirani od strane LAG-a bit će predmet nadzora, sukladno uputi nadležnih tijela.

⁴ Dodatno se natječaj može objaviti u lokalnim novinama, lokalnim radiopostajama te na mrežnim stranicama JLS-a članica LAG-a.

5.5. Usklađenost LRS sa ZPP

Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Intervencija LRS	Usklađenost sa specifičnim ciljevima ZPP-a (uključujući međusektorski/horizontalni)
C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života	C 1.1 Jačanje konkurentnosti poljoprivrede LAG područja	I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta	SO2 Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanje, tehnologiju i digitalizaciju SO8 Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo
	C 1.2 Jačanje diverzifikacije i prepoznatljivo -sti LAG područja razvojem ruralnog turizma i dopunskih djelatnosti	I 1.2.1 Potpora razvoju i modernizaciji dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	SO8 Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo SO7 Privlačenje i podupiranje mladih poljoprivrednika i drugih novih poljoprivrednika te olakšavanje održivog poslovnog razvoja u ruralnim područjima
	C 1.3 Unaprjeđenje i razvoj javne infrastrukture te potpora radu udruga	I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i udrugama na LAG području	SO8 Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo
Opći i specifični ciljevi lokalne razvojne strategije LAG-a Mura-Drava usklađeni su s razvojnim ciljevima i prioritetima Međimurske županije i Koprivničko-križevačke županije. Plan razvoja Međimurske županije do 2027. godine predstavlja ključni strateški dokument za Međimursku županiju. Pregled usklađenja i doprinosa realizaciji ciljeva i prioriteta definiranih Planom razvoja Međimurske županije do 2027. godine opisan je u nastavku. Opći cilj LRS-a Mura-Drava <i>C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života</i> doprinosi realizaciji: • 1. Prioriteta javne politike – održivi razvoj • 3. Prioriteta javne politike – zeleno i digitalno Međimurje. Specifični cilj <i>C 1.1 Jačanje konkurentnosti poljoprivrede LAG područja</i> doprinosi realizaciji posebnog cilja <i>PC 1.2. Suvremeno i otporno biogospodarstvo</i>. Specifični cilj <i>C 1.2 Jačanje diverzifikacije i prepoznatljivosti LAG-a područja</i> razvojem ruralnog turizma i dopunskih djelatnosti doprinosi ostvarenju posebnog cilja <i>PC 1.3. Održiv, inovativan i otporan turizam</i>. Specifični cilj <i>C 1.3 Unaprjeđenje i razvoj javne infrastrukture</i> doprinosi ostvarenju posebnih ciljeva <i>PC 3.11. Razvijena komunalna infrastruktura, PC 3.12. Suvremena prometna infrastruktura i PC 3.13. Kvalitetan urbani i ruralni prostor</i>. Opći i specifični ciljevi lokalne razvojne strategije LAG-a Mura-Drava usklađeni su s ciljevima i prioritetima javne politike Koprivničko-križevačke županije definiranim u Planu razvoja Koprivničko-			

križevačke županije do 2027. godine koji predstavlja ključni strateški dokument Koprivničko-križevačke županije.

Opći cilj LRS-a Mura-Drava *C 1. Jačanje konkurentnosti LAG područja i povećanje kvalitete života* doprinosi realizaciji posebnih ciljeva:

- *PC 1. Povezanija županija kružnog gospodarstva*
- *PC 3. Pametna i zelena županija.*

Specifični cilj *C 1.1 Jačanje konkurentnosti poljoprivrede LAG područja* doprinosi realizaciji razvojnih prioriteta *3.1. Inovativna gospodarska preobrazba* i *3.3. Održivi razvoj ruralnog i urbanog područja i pametno planiranje prostora.*

Specifični cilj *C 1.2 Jačanje diverzifikacije i prepoznatljivosti LAG-a područja razvojem ruralnog turizma i dopunskih djelatnosti* doprinosi ostvarenju razvojnog prioriteta *3.4. Razvoj prepoznatljive turističke ponude.*

Specifični cilj *C 1.3 Unaprjeđenje i razvoj javne infrastrukture* doprinosi ostvarenju sljedećih razvojnih prioriteta: *1.1. Razvoj prometne infrastrukture; 2.5. Razvoj civilnog društva; 2.6. Poticanje kulturnog stvaralaštva 3.2. Razvoj vodno-komunalne infrastrukture.*

6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS

6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS

Odgovornost za provedbu LRS-a imaju tijela upravljanja LAG-a Mura-Drava: Skupština Udruge, predsjednik Udruge, dopredsjednici Udruge te Upravni i Nadzorni odbor Udruge.

Upravni odbor LAG-a Mura-Drava je upravljačko tijelo koje ima 13 članova, od kojih su 3 predstavnika javnog, 5 civilnog i 5 gospodarskog sektora. Skupština LAG-a broji 78 članova (11 predstavnika javnog, 24 civilnog i 43 gospodarskog sektora) koji će biti odgovorni za uspješnu provedbu i praćenje realizacije LRS-a.

Predsjednik LAG-a i Upravnog odbora ima bogato iskustvo upravljanja javnim sredstvima i funkcioniranja JLS-a koje je stekao kao dugogodišnji načelnik Općine Goričan. Obnašao je i funkciju potpredsjednika LEADER mreže Hrvatske te je aktivno bio uključen u razvoj ruralnih područja i pružanje pomoći lokalnim akcijskim grupama na nacionalnoj razini. U razdoblju 2014. – 2020. uspješno je koordinirao rad LAG-a.

LAG Mura-Drava trenutno zapošljava dvije osobe – jednu na radnom mjestu voditelja LAG-a, a drugu na radnom mjestu stručne suradnice. Oboje zaposlenika LAG-a, uz redovito obavljanje posla, kontinuirano usavršavaju svoja znanja te sudjeluju na različitim edukacijama u organizaciji resornog ministarstva, APPRRR te drugih institucija, a sve kako bi s članovima i potencijalnim korisnicima projekata što efikasnije realizirali provedbu LRS-a i svih predviđenih aktivnosti. Sudjelovali su u provedbi LRS-a za razdoblje 2014. – 2020. U navedenom razdoblju LAG je u okviru Mjere 19 raspisao 8 natječaja za poljoprivredu i infrastrukturu prilikom čega je evaluirano stotinjak prijava, izvršeno četrdesetak kontrola na terenu te prijavljena 3 projekta suradnje. Osim navedenog, zaposlenici LAG-a imaju i značajno iskustvo u prijavi i provedbi projekata sufinanciranih iz drugih izvora.

Kako bi osigurao vlastito djelovanje te provedbu LRS-a, LAG Mura-Drava osigurat će potrebna sredstva zahvaljujući bespovratnim sredstvima ZPP-a, članarinama, donacijama te mogućnostima financiranja od strane dionika koji djeluju na samom području LAG-a.

Prihodi od članarine trenutno iznose 21.500 € dok ukupni prihodi LAG-a iznose oko 73.200 €. U posljednjih 5 godina prihodi od članarina porasli su za 32 %, dok su ukupni prihodi varirali između 73.000 € i 94.000 €.

U prethodnom programskom razdoblju LAG-ovi su prvi put imali prilike raspisivati natječajne, raditi odabir i provoditi projekte u okviru lokalnih razvojnih strategija. U tom procesu, sva tijela kao i zaposlenici LAG-a, stekli su dragocjena iskustva i vještine koje im značajno pomažu u kreiranju LRS-a za ovo programsko razdoblje, a od ključne su vrijednosti za provođenje budućih natječaja.

Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS

Godina provedbe LRS	Planirani broj zaposlenih osoba koji rade isključivo na provedbi LRS (animacija, LAG natječaj, ostali uredski poslovi u vezi provedbe LRS), izražen u FTE	Planirani iznos članarina (ukupno) za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Planirani iznos iz ostalih izvora financiranja za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Ukupno planirani iznos za predfinanciranje tekućih troškova i animacije
2023.	2 osobe	21.500 EUR	5.300 EUR	26.800 EUR
2024.	2 osobe	21.500 EUR	5.300 EUR	26.800 EUR
2025.	2 osobe	21.500 EUR	5.300 EUR	26.800 EUR
2026.	2 osobe	21.500 EUR	5.300 EUR	26.800 EUR
2027.	2 osobe	21.500 EUR	5.300 EUR	26.800 EUR
2028. (n+2)	2 osobe	21.500 EUR	5.300 EUR	26.800 EUR
2029. (n+2)	2 osobe	21.500 EUR	5.300 EUR	26.800 EUR

6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS

Praćenjem i evaluacijom provedbe LRS-a osigurat će se visoka kvaliteta implementacije LRS-a te uspješno postizanje zadanih ciljeva i postavljenih indikatora.

Redovno praćenje (monitoring) omogućit će i pravovremeno identificiranje i otklanjanje problema te rješavanje rizika koji mogu ugroziti provedbu predviđenih mjera LRS-a te postizanje zadanih rezultata.

Praćenje provedbe LRS-a provodi se na godišnjoj razini u svrhu ocjene prikladnosti odabranih intervencija, napretka u ispunjavanju pokazatelja i postavljenih ciljeva. Godišnje praćenje provedbe omogućava transparentni „prikaz“ uspješnosti provedbe LRS-a. Rezultati praćenja ujedno su i temelj za donošenje odluke za revidiranjem LRS-a.

Kao glavni alati u procesu praćenja provedbe LRS-a koristit će se: detaljan godišnji plan za narednu godinu koji će se definirati najkasnije do 31. prosinca tekuće godine, godišnje izvješće o radu, tj. provedbi LRS-a koje će se definirati najkasnije do kraja ožujka tekuće godine za prethodnu te izvješće koje se šalje Ministarstvu poljoprivrede. U procesu praćenja provedbe LRS-a naglasak će se staviti na definirane indikatore, tj. pokazatelje *outputa* (ostvarenja) definirane u Tablici 32.

U procesu praćenja provedbe LRS-a sudjeluju zaposlenici LAG-a, Upravni odbor te Skupština LAG-a.

Zaposlenici LAG-a zaduženi su za izradu godišnjeg plana rada s financijskim planom i godišnjeg izvješća o radu, tj. provedbi LRS-a kao i izvješća za Ministarstvo poljoprivrede.

Godišnji plan rada s financijskim planom sadrži detaljan prikaz aktivnosti, tj. mjera i pokazatelja koje će se realizirati, planirani broj projekata, razradu odgovornosti te potrebna financijska sredstva.

Godišnje izvješće o provedbi LRS-a sadrži analizu provedenih aktivnosti, opis procesa provedbe natječaja te odabira projekata, analizu problema koji su utjecali na realizaciju planiranih aktivnosti, opis njihovog rješavanja, realizaciju planiranih pokazatelja, pregled planiranih i utrošenih financijskih sredstava te preporuke za buduće razdoblje.

Upravni odbor odobrava godišnji plan rada s financijskim planom te godišnje izvješće o radu dok Skupština LAG-a usvaja navedene dokumente.

LAG je dužan svake godine predati posebno izvješće o radu Ministarstvu poljoprivrede. Navedeno izvješće obuhvaća razdoblje od 16. listopada godine n do 15. listopada godine n+1 . Navedeno izvješće LAG do 15. siječnja tekuće godine šalje na pregled i odobrenje Ministarstvu.

Evalvacija LRS-a podrazumijeva unutarnju (samoprocjenu) i vanjsku procjenu, tj. kontrolu provedbe i upravljanja LRS-a kako bi se utvrdila razina njezine uspješnosti.

Procjena provedbe LRS-a provodi se na dvije razine:

1. Unutarnja procjena (evaluacija) koju provodi sam LAG na godišnjoj razini kroz pripremu i praćenje te izvještavanje godišnjeg akcijskog plana. Ovim postupkom prati se uspješnost provedbe LRS-a kroz identificirane indikatore i daje osvrt na sam proces provedbe s aspekta LAG-a kao provedbeno-upravljačkog tijela.
2. Vanjska procjena (evaluacija) koju provodi neovisni stručnjak, minimalno dva puta tijekom provedbe LRS-a.

Procjena će se provesti minimalno sredinom razdoblja provedbe LRS-a te po završetku razdoblja provedbe LRS-a.

Temelj za procjenu su analiza LRS-a, godišnjih planova rada i godišnjih izvješća o provedbi LRS-a, usporedba planiranih i postignutih pokazatelja te eventualno intervjui/uputnici/anketa provedenih među ključnim dionicima (zaposlenici i članovi LAG-a, postojeći i potencijalni korisnici, lokalno stanovništvo).

Sukladno dobivenim podacima, kod vanjske procjene, neovisni stručnjak izradit će izvješće o procjeni provedbe LRS-a te preporuke za naredno razdoblje kojima će se osigurati unaprjeđenje realizacije LRS-a.

Procjena provedbe LRS-a radi se s ciljem unaprjeđenja sustava upravljanja i provedbe LRS-a, usklađivanja sa SP-om ZPP-a Republike Hrvatske te pripreme za novo programsko razdoblje.

Tablica 32: Plan pokazatelja provedbe LRS – pokazatelji outputa (ostvarenja)

Naziv pokazatelja rezultata ZPP (RI)	Naziv mjerne jedinice	Mjerna jedinica	Intervencija LRS (naziv i/ili kod)	Ciljna vrijednost po godinama							
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupna vrijednost
R.3 Digitalizacija poljoprivrede	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta	0	0	0	1	0	0	0	1
R.9. Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta	0	0	0	9		2	0	11
R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	I 1.2.1 Potpora pokretanju i modernizaciji i dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	0	0	0	0	1	0	0	1
R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta	0	0	0	1	0	1	0	2
			I 1.2.1 Potpora pokretanju i modernizaciji i dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	0	0	0	0	2	0	0	2

R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe:	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi	I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukcij i javne infrastruktur e i udrugama na LAG području	0	0	0	14.00 0	6.000	0	0	20.000
--	---	---	--	---	---	---	------------	-------	---	---	--------

7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

7.1. Financijski plan provedbe LRS

Ostvarenje razvojnih ciljeva LRS-a zahtijeva financijska sredstva potrebna za realizaciju odabranih intervencija, tekuće troškove i animaciju te za realizaciju projekata suradnje.

U Tablici 33. nalazi se detaljan prikaz planiranih sredstava za realizaciju LRS-a. Raspored sredstava po godinama i po namjeni iskazan je u % iznosu.

Sredstva su raspoređena sukladno planiranim alokacijama za pojedine intervencije te sukladno planiranom raspisu natječaja.

S raspisivanjem natječaja planira se krenuti 2024. godine, a s obzirom na to da je financijski plan potrebno temeljiti na bazi planirane godine isplate, sva sredstva namijenjena provedbi intervencija raspoređena su u razdoblju od 2025. do 2029. godine.

Za tekuće troškove i animaciju planirano je maksimalno dozvoljenih 25 % od ukupnog iznosa te su isti raspoređeni proporcionalno, počevši od 2024. godine.

Projektima suradnje namijenjeno je ukupno 10% ukupnog iznosa koji su raspoređeni kroz tri posljednje godine provedbe.

Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po intervenciji	Od toga za projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.		
I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i preradbenih kapaciteta				13		4		17	1,00
I 1.2.1 Potpora razvoju i modernizaciji dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima					5			5	0
I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i				32	11			43	0,72

udrugama na LAG području									
Tekući troškovi i animacija		4,17	4,17	4,17	4,17	4,16	4,16	25	n/p
Priprema i provedba projekata suradnje					3	4	3	10	n/p
UKUPNO		4,17	4,17	49,17	23,17	12,16	7,16	100	1,72

7.2. Akcijski plan provedbe LRS

S obzirom na to da se odobrenje LRS-a očekuje krajem 2023. godine, dinamika raspisa LAG natječaja planirana je u razdoblju od 2024. godine do 2027. godine.

Dinamika provedbe LRS-a te raspisi natječaja po pojedinoj intervenciji prikazani su u Tablici 34. Za intervenciju *I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i prerađbenih kapaciteta* planiran je raspis dva natječaja, za intervenciju *I 1.2.1 Potpora razvoju i modernizaciji dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima* jedan natječaj, a za intervenciju *I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i udrugama na LAG području* također jedan natječaj.

U slučaju da će to biti potrebno, akcijski plan provedbe LRS-a moći će se mijenjati sukladno novonastalim uvjetima koji mogu utjecati na dinamiku objave natječaja po pojedinim intervencijama LRS-a.

Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Broj LAG natječaja							
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupno
I 1.1.1 Potpora modernizaciji i razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje i prerađbenih kapaciteta	0	0	1	0	1	0	0	2
I 1.2.1 Potpora razvoju i modernizaciji dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	0	0	0	1	0	0	0	1
I 1.3.1 Potpora izgradnji i rekonstrukciji javne infrastrukture i udrugama na LAG području	0	0	1	2	0	0	0	3
UKUPNO	0	0	2	3	1	0	0	6

8. PRILOZI

Prilog 1. Pregled Natura 2000 područja na području LAG-a Mura-Drava

Kod	Naziv Natura 2000 područja	Tip Natura 2000 područja	Općina	Površina u ha
HR1000013	Dravske akumulacije	POP	PRELOG	1122,035
HR1000013	Dravske akumulacije	POP	OREHOVICA	345,508
HR1000013	Dravske akumulacije	POP	SVETA MARIJA	125,251
HR1000014	Gornji tok Drave	POP	DONJA DUBRAVA	724,797
HR1000014	Gornji tok Drave	POP	DONJI VIDOVEC	222,768
HR1000014	Gornji tok Drave	POP	PRELOG	64,358
HR1000014	Gornji tok Drave	POP	SVETA MARIJA	281,524
HR1000014	Gornji tok Drave	POP	LEGRAD	1.525,15
			UKUPNO POP	4.411,39
HR5000014	Gornji tok Drave	POVS	DONJA DUBRAVA	724,80
HR5000014	Gornji tok Drave	POVS	DONJI VIDOVEC	222,77
HR5000014	Gornji tok Drave	POVS	PRELOG	64,36
HR5000014	Gornji tok Drave	POVS	SVETA MARIJA	281,52
HR2001307	Dravske akumulacije	POVS	PRELOG	1.122,04
HR2001307	Dravske akumulacije	POVS	OREHOVICA	345,51
HR2001307	Dravske akumulacije	POVS	SVETA MARIJA	125,25
HR2001347	Donje Medjimurje	POVS	DONJI KRALJEVEC	169,53
HR2001347	Donje Medjimurje	POVS	GORIČAN	48,13
HR2000364	Mura	POVS	DONJI KRALJEVEC	71,80
HR2000364	Mura	POVS	GORIČAN	568,34
HR2000364	Mura	POVS	KOTORIBA	1.212,48
HR2000364	Mura	POVS	SVETA MARIJA	0,27
HR5000014	Gornji tok Drave	POVS	LEGRAD	1.525,15
HR2000364	Mura	POVS	LEGRAD	266,11
			UKUPNO POVS	6.748,05

Prilog 2. Pregled broja poduzetnika po djelatnostima za 2021. godinu

OPĆINA	GRUPA	OPIS	BROJ PODUZETNIKA
DONJA DUBRAVA	A	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	1
DONJA DUBRAVA	C	PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	12
DONJA DUBRAVA	F	GRAĐEVINARSTVO	11
DONJA DUBRAVA	G	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	10
DONJA DUBRAVA	H	PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	3
DONJA DUBRAVA	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	1
DONJA DUBRAVA	K	FINANCIJSKE DJELATNOSTI I DJELATNOSTI OSIGURANJA	1
DONJA DUBRAVA	L	POSLOVANJE NEKRETNINAMA	1
DONJA DUBRAVA	M	STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	1
DONJA DUBRAVA	N	ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	2
DONJA DUBRAVA	S	OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	2
DONJA DUBRAVA	UKUPNO	SVI	45
DONJI KRALJEVEC	A	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	18
DONJI KRALJEVEC	C	PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	26
DONJI KRALJEVEC	D	OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, PLINOM, PAROM I KLIMATIZACIJA	1
DONJI KRALJEVEC	F	GRAĐEVINARSTVO	17
DONJI KRALJEVEC	G	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	27
DONJI KRALJEVEC	H	PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	9
DONJI KRALJEVEC	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	9
DONJI KRALJEVEC	J	INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	3

DONJI KRALJEVEC	K	FINANCIJSKE DJELATNOSTI I DJELATNOSTI OSIGURANJA	1
DONJI KRALJEVEC	L	POSLOVANJE NEKRETNINAMA	1
DONJI KRALJEVEC	M	STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	14
DONJI KRALJEVEC	N	ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	2
DONJI KRALJEVEC	Q	DJELATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I SOCIJALNE SKRBI	2
DONJI KRALJEVEC	R	UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	2
DONJI KRALJEVEC	S	OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	11
DONJI KRALJEVEC	UKUPNO	SVI	143
DONJI VIDOVEC	A	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	1
DONJI VIDOVEC	C	PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	9
DONJI VIDOVEC	F	GRAĐEVINARSTVO	2
DONJI VIDOVEC	G	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	2
DONJI VIDOVEC	H	PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	1
DONJI VIDOVEC	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	5
DONJI VIDOVEC	M	STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	1
DONJI VIDOVEC	UKUPNO	SVI	21
GORIČAN	A	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	1
GORIČAN	C	PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	13
GORIČAN	F	GRAĐEVINARSTVO	10
GORIČAN	G	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	9
GORIČAN	H	PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	5
GORIČAN	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	6
GORIČAN	J	INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	1
GORIČAN	M	STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	8

GORIČAN	N	ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	2
GORIČAN	P	OBRAZOVANJE	1
GORIČAN	S	OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	2
GORIČAN	UKUPNO	SVI	58
KOTORIBA	A	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	7
KOTORIBA	C	PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	15
KOTORIBA	D	OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, PLINOM, PAROM I KLIMATIZACIJA	1
KOTORIBA	F	GRAĐEVINARSTVO	15
KOTORIBA	G	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	7
KOTORIBA	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	5
KOTORIBA	J	INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	1
KOTORIBA	M	STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	2
KOTORIBA	Q	DJELATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I SOCIJALNE SKRBI	3
KOTORIBA	S	OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	2
KOTORIBA	UKUPNO	SVI	58
LEGRAD	A	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	6
LEGRAD	C	PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	1
LEGRAD	E	OPSKRBA VODOM; UKLANJANJE OTPADNIH VODA, GOSPODARENJE OTPADOM TE DJELATNOSTI SANACIJE OKOLIŠA	1
LEGRAD	F	GRAĐEVINARSTVO	3
LEGRAD	G	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	9
LEGRAD	J	INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	1
LEGRAD	P	OBRAZOVANJE	1
LEGRAD	Q	DJELATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I SOCIJALNE SKRBI	1

LEGRAD	UKUPNO	SVI	23
PRELOG	0	FIZIČKE OSOBE BEZ DJELATNOSTI	1
PRELOG	A	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	4
PRELOG	C	PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	68
PRELOG	D	OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, PLINOM, PAROM I KLIMATIZACIJA	5
PRELOG	E	OPSKRBA VODOM; UKLANJANJE OTPADNIH VODA, GOSPODARENJE OTPADOM TE DJELATNOSTI SANACIJE OKOLIŠA	1
PRELOG	F	GRAĐEVINARSTVO	46
PRELOG	G	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	51
PRELOG	H	PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	14
PRELOG	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	22
PRELOG	J	INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	5
PRELOG	K	FINANCIJSKE DJELATNOSTI I DJELATNOSTI OSIGURANJA	1
PRELOG	L	POSLOVANJE NEKRETNINAMA	14
PRELOG	M	STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	35
PRELOG	N	ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	7
PRELOG	O	JAVNA UPRAVA I OBRANA; OBVEZNO SOCIJALNO OSIGURANJE	1
PRELOG	P	OBRAZOVANJE	4
PRELOG	Q	DJELATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I SOCIJALNE SKRBI	3
PRELOG	R	UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	4
PRELOG	S	OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	15
PRELOG	UKUPNO	SVI	301
OREHOVICA	A	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	6
OREHOVICA	C	PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	6

OREHOVICA	D	OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, PLINOM, PAROM I KLIMATIZACIJA	1
OREHOVICA	E	OPSKRBA VODOM; UKLANJANJE OTPADNIH VODA, GOSPODARENJE OTPADOM TE DJELATNOSTI SANACIJE OKOLIŠA	2
OREHOVICA	F	GRAĐEVINARSTVO	7
OREHOVICA	G	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	3
OREHOVICA	H	PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	1
OREHOVICA	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	3
OREHOVICA	L	POSLOVANJE NEKRETNINAMA	2
OREHOVICA	M	STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	2
OREHOVICA	N	ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	1
OREHOVICA	R	UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	2
OREHOVICA	S	OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	2
OREHOVICA	UKUPNO	SVI	38
SVETA Marija	A	POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	5
SVETA Marija	C	PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	10
SVETA Marija	F	GRAĐEVINARSTVO	8
SVETA Marija	G	TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	10
SVETA Marija	H	PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	1
SVETA Marija	I	DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	2
SVETA Marija	M	STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	3
SVETA Marija	R	UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	1
SVETA Marija	S	OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	2
SVETA Marija	UKUPNO	SVI	42

